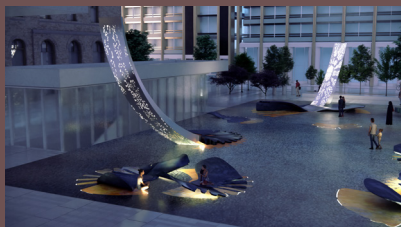

Tre forslag til nytt nasjonalt minneste etter 22. juli

Henning Sunde, Hanne Tyrmi
og Rainer Stange
En minnelund for 22. juli

Raqs Media Collective: Jeebesh Bagchi,
Monica Narula og Shuddhabrata Sengupta
22nd July National Memorial

Matias Faldbakken
En opprettholdelse

Til konkurransen om å lage det nye nasjonale minnesteet etter 22. juli, mottok KORO (Kunst i offentlige rom) 220 søknader. Juryen valgte ti deltagere som leverte skisseforslag i juni 2024. Juryen besluttet å invitere tre av deltagerne til å videreutvikle sine forslag i trinn to av konkurransen.

I dette heftet finner du de videreutviklede forslagene til nytt minnesteet i regjeringskvartalet.

Raqs Media Collective: *22nd July National Memorial*
Matias Faldbakken: *En opprettholdelse*
Henning Sunde, Hanne Tyrmi og Rainer Stange:
En minnelund for 22. juli

Det nye minnesteet etter 22. Juli skal etableres i regjeringskvartalet i Oslo.

På KORO's hjemmeside finner du mer informasjon om arbeidet med minnesteet.

Innhold

Bakgrunn og videre arbeid	s. 2
Forord	s. 4
Matias Faldbakken <i>En opprettholdelse</i>	s. 6
Henning Sunde, Hanne Tyrmi og Rainer Stange <i>Minnelund</i>	s. 28
Monica Narula, Jeebesh Bagchi og Shuddhabrata Sengupta (Raqs Media Collective) <i>22 July National memorial</i>	s. 50
Vedlegg: Jurybegrunnelse konkurransetrinn 1	s. 72

Bakgrunn

KORO har fått i oppdrag fra Digitalisering- og forvaltningsdepartementet (DFD) å utvikle et forprosjekt for nasjonalt minneste med sikte på å etablere dette i regjeringskvartalet.

Minnestedet skal ligge på Johan Nygaardsvold plass ved siden av den nye inngangspaviljongen til 22. juli-senteret. Sammen med minne- og læringssenteret vil minneste bli en del av det nye regjeringskvartalet. Det nye minneste skal være tilgjengelig hele døgnet og skal være egnet for markeringer. Navnene til de 77 drepte skal være en del av minneste.

Oppdraget gjennomføres som en kunstkonkurranse med åpen prekvalifisering og påfølgende lukket konkurranse i to trinn.

6. juni 2024 presenterte ti deltakere sine ideer for hvordan et nytt nasjonalt minneste i regjeringskvartalet kan bli, på et åpent heldagsseminar på Nasjonalmuseet.

Juryen møttes i august 2024 og besluttet at følgende forslag skulle gå videre til trinn to av konkurransen:

- Raqs Media Collective: *22nd July National Memorial*
- Matias Faldbakken: *En opprettholdelse*
- Henning Sunde, Hanne Tyrmi og Rainer Stange:
En minnelund for 22. juli

Høsten 2024 har de tre deltagerne videreutviklet og konkretisert forslagene sine og hatt møter med viktige miljøer underveis.

I dette heftet har vi samlet de tre videreutviklede forslagene som ble levert 15. januar 2025. I perioden 30. januar til 6. april vises modeller av de tre forslagene i 22.juli-senteret.

Videre arbeid

I løpet av våren 2025 vil juryen kåre et vinnerforslag.

Juryen består av:

Marianne Borgen (juryleder), Regitze Schäffer Botnen, Nora Ceciliedatter Nerdrum, Fabian Wahl Sandvold, Camille Norment, Ingeborg Hjort, Mohamed Abdi, Trude Schjelderup Iversen, Mathias Danbolt, Øystein Rø og Lena Fahre

Har du spørsmål eller innspill? Ta kontakt:

Mari Magnus, prosjektleder:
mm@koro.no / 41 46 28 49

Trude Schjelderup Iversen, seniorkurator:
ti@koro.no / 41 66 44 04

André Gali, kurator formidling/kommunikasjon:
ag@koro.no / 97 59 17 04

Les mer om arbeidet med nasjonalt minnested på koro.no/minnested22juli

Forord

11. januar 2024:

- Kan et minneste ha farger?

Spørsmålet ble stilt av Anna Daniell, en av kunstnerne i konkurransens første trinn. De ti deltagerne i konkurransen var samlet på Sundvollen, og hadde hørt overlevende og etterlatte fortelle om sine opplevelser 22. juli og dagene etter. Rommet var preget av alvor og spørsmålet ble stilt forsiktig, men oppriktig. Var bruk av farger i et minneste etter det ondskapsfulle angrepet for snart 14 år siden i det hele tatt mulig?

Det er ikke akkurat farger som preger minnsteders utforming. De mest kjente minnstedene, som Holocaust-monumentet i Berlin (Peter Eisenman) og Vietnam-monumentet i Washington (Maya Lin), er karakteristiske med sine store flater av grå betong og sort granitt, og et strengt design for interaksjonen mellom dette sorgens materiale og menneskene som skal besøke og oppleve det. Utformingene har gitt navn til en kunstnerisk skole; fraværseestetikken.

I de tre videreutviklede forslagene for nasjonalt minneste etter 22. juli i regjeringskvartalet forholder det seg annerledes. Farger er sentrale for dem alle tre, om enn på ulike måter.

Matias Faldbakkens bruk av dyp blå, rødt og furugrønt mot mosaikktavlen er et forsøk på å arbeide frem en spesifikk følelsesmessig frekvens. Fargene, som henger sammen med kvartalets øvrige relativt fargerike arkitektur, er nå blitt en sentral del av det ferdigstilte forslaget, noe å kjenne på for de som går forbi og de som vil bruke den åpne plassen mosaikkskulpturen skaper.

Raqs Media Collective har siden sist arbeidet frem en vakker koloritt (havblå, varm oker) i både gulvet og de bugnende strukturene (klokkefuglene). Målet er å lage en tidsoase og et forum som symbolsk og i praksis fungerer som en manifestasjon på det levestedet terroren søkte å utslette; et åpent, mangfoldig samfunn. Tiden er materialet for minnet, her forvaltet i en inkluderende skulpturinstallasjon.

Også Sunde, Tyrmi og Stanges *Minnelund* med Tyrmis skulpturgruppe av avkappede trær i bronse omkranset av symbol på liv og håp - levende trær og vekster - har utforsket og forsterket bruk av fargenyanser. Asal og rogn har fått følge med rosa kirsebærtrær, nyperoser og blåveis i bunndekket. Også den bestandige bronzen har fargevariasjon, den er fortsatt mørk, men *en annen type mørkt*.

Farger er aldri nøytrale, de kan forbindes med politikk, og de kan åpenbart være emosjonelle virkemidler i dannelsen av og forhandlinger med de ofte overlappende forventningene til minnesteder. Kanskje først og fremst knyttes farger til håp, en ikke uviktig del av det kunstnerne forventes å levere på.

Utforskningen av farger preger de tre forslagene i denne siste fasen, men som skisseforslag forholder de seg også til andre aktuelle problemstillinger i minnstedsgenren i dag. En av de sentrale spørsmålene handler om hvordan en kan forhindre forenklete og dermed usanne fremstillinger av historien. Den nevnte fraværseestetikken har dominert monument- og minnstedsutformingene de siste tiårene. Det kan se ut som at denne retningens gjennomgående stringens her erstattes av parametere som vektlegger handling og omsorg. De tre forslagene forteller en historie om bruk og interaksjon, snarere enn å formidle et forenklet budskap. Det legges også større vekt på menneskekroppens bevegelser, og i de tre utviklede forslagene føles disse bevegelsene mindre dirigerte.

Her står vi, ett skritt nærmere svarene vi har søkt i to år. Hva er et godt og meningsfullt minnsted i dag og hva trenger vi nå? Og hva vil vi trenge i fremtiden?

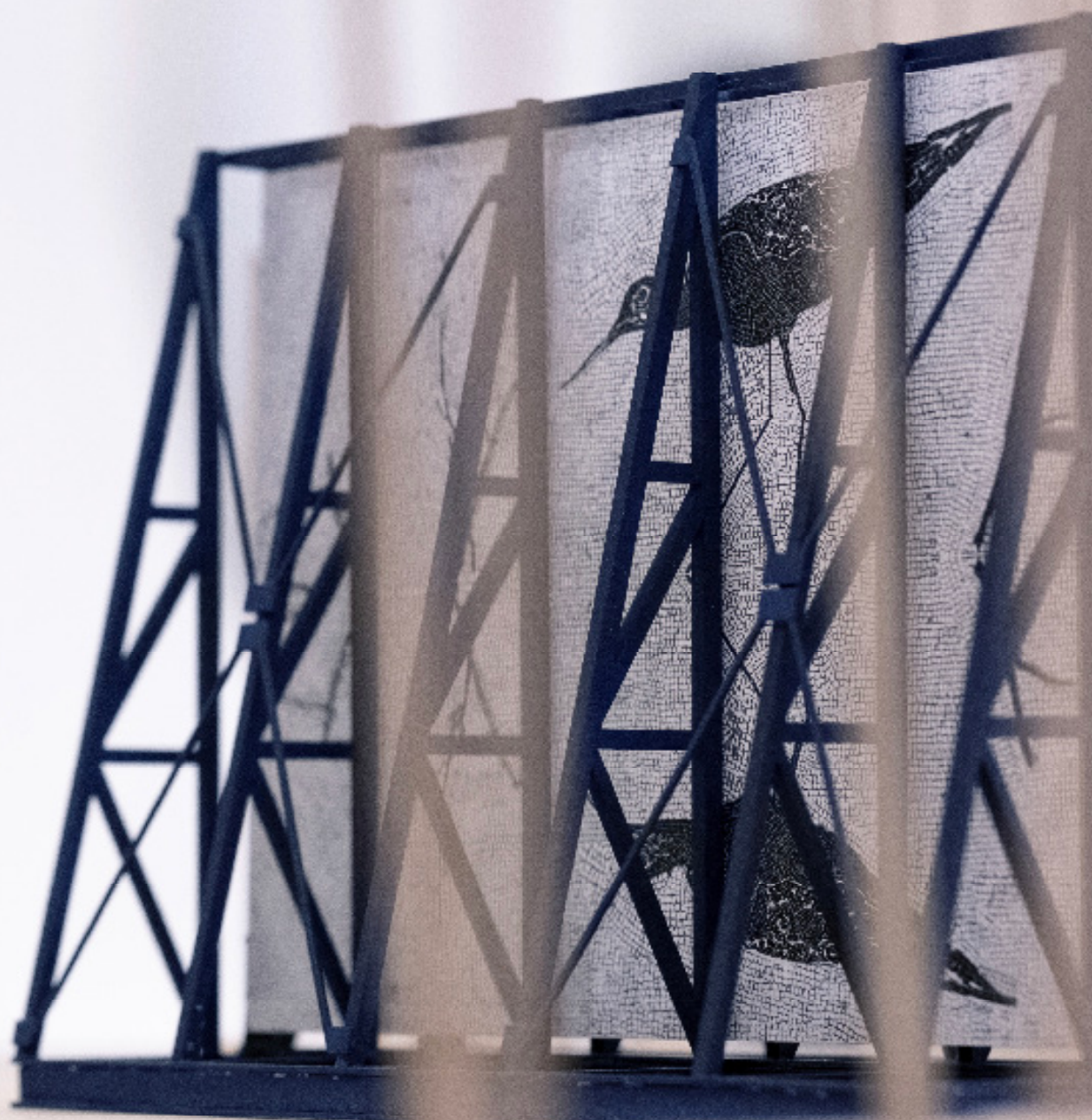
17. januar 2025

Trude Schjelderup Iversen, kurator og jurymedlem.

Matias Faldbakken

En opprettholdelse

EN OPPRETTTHOLDELSE —
Nasjonalt minnested etter 22. juli

Kunstner: Matias Faldbakken
Prosjektleder / arkitekt: Ingrid Steen-Chabert
Arkitekturkonsulent: Erik Langdalen
Typograf: Christopher Haanes
Modellfoto: Stefan Faldbakken

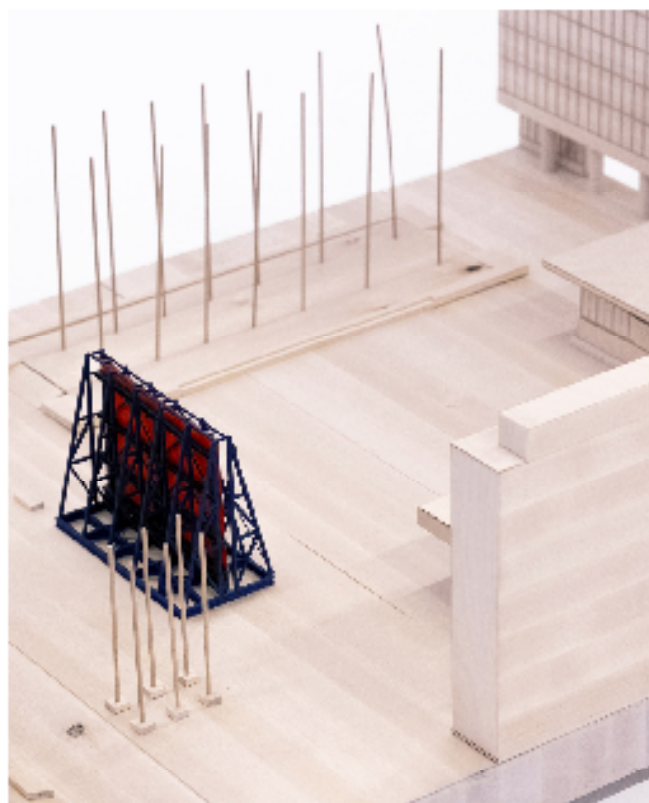
INTRODUKSJON

Mitt forslag til minnested etter 22. juli er å lage en torgskulptur på Johan Nygaardsvolds plass. Skulpturen blir stående på bygghet som et monument. Skulpturen skal også fungere som en vegg og ramme inn minstedet som ligger mellom Undersiden, Høyblokka/Vestre paviljong og Inngangspaviljongen til 22. juli-senteret i regjeringskvartalet i Oslo.

Forslaget baserer seg på å gjenoppføre den store flytterammen i stål som ble bygget for å skjære ned og flytte Pablo Picasso-verket 'Flakene' fra den gamle Y-blokka over til den nye A-blokka. I den nye versjonen fylles flytterammen med en monumental mosaikk i stein.

Motivet i mosaikken er hentet fra Uteya og Tyrifjorden, en tegning av en liten vadefugl og noen strik og kvister som spiller seg i vannet. Den andre siden av riggen vil vise mønstret i avtvingningsrammen og bli et skulpturelt, geometrisk maleri i dyp blå, dyp grønn og kraftig rød. Fargesettingen fremhever den særegne strukturen som holder mosaikken (og holdt 'Flakene') oppe. Flytteramme og mosaikk vil fungere som en bro mellom regjeringskvartalet og Uteya.

Kunstverket skal være et verdig og tydelig minne etter de omkomne. Møtessjonen har vært å lage et kunstverk laget til de som ble drept. Samtidig vil verket ramme mye av den konflikthylende nasjonale historien etter terrorangrepet i 2011. Skulpturen skal oppleves som stor og innledende, og den skal

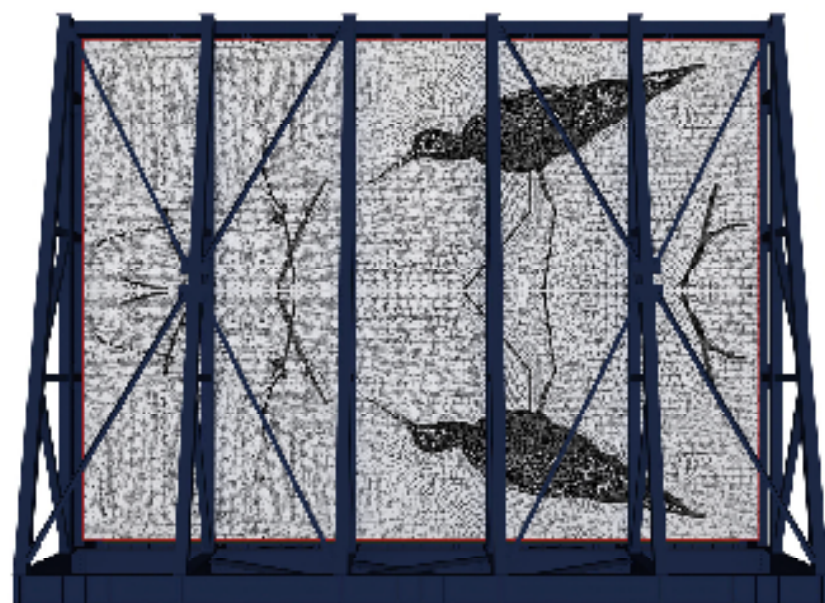

Torgskulpturen rammer inn minstedet

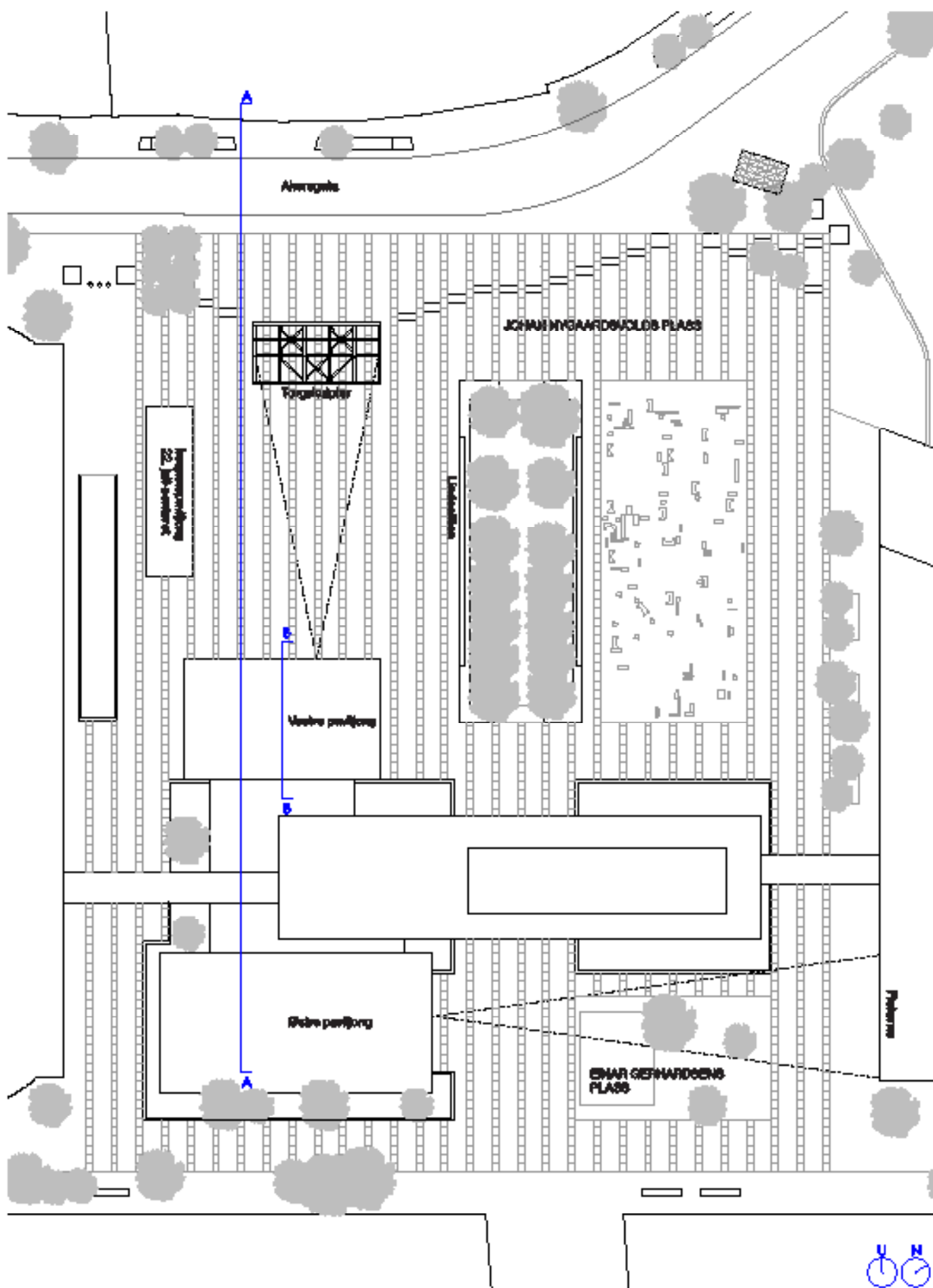
ha egenvekt nok til å skape en klart definert plass rundt seg. Mosaikken vil samtidig være intim og varm, og virke skjermende overfor minstedet; den strukturelle riggen kontrasteres av et stort stykke håndverk med taktile kvaliteter og et motiv som peker mot det uunnslige.

Plassen vil preges av åpenhet, alvor, klarhet og ro. Den skal ramme møtende følelser. Skulpturen vil bli et samlingspunkt for besøkende, samt fungere som en visuell bakgrunn for seremonier. Men dette vil også være et sted hvor man kan trekke seg tilbake og være alene med minnene. Den åpne plassen utgjør et pustarom på vei inn eller ut av 22. juli-senteret. Man kan eller oppsøke plassen og skulpturen til alle døgnetstider, året rundt.

Skulpturen er på samme tid et historisk dokument, en *ready-made*, en stor håndverksmessig investering, og også et slags maleri. I tillegg er den et nytt arkitektonisk element i regjeringskvartalet. Mest av alt er den et objekt som rammer følelsen av rykte, tap og savn. Både vold som fortvilelse, men også stilhet, omsorg og livskraft.

Sespeilet mellom den kraftige stillingsstrukturen og den taktile mosaikken utgjør et kunstverk til de omkomne

Situasjonsplan 1:500 med stilist behandling

U vler railing mot Uåysa

RIGGEN

Y-blokket måtte rives i prosessen med å bygge opp nytt regjeringskvarteret etter terrorangrepet 22. juli. 'Flakøra' på endevæggen skulle imidlertid hvarstos. Det ble konstruert en flytteramme og en avstivningsramme i rød malt stål på 12 x 16 meter for å muliggjøre nedkjøringen av verket. Riggeren ble videre brukt til flytting av den store Plassa-tegningen, sandblåst inn i betongen av Orl Nesje, og mens man forberedte flyttingen, ble kunstverket i lengre tid stående på utstilling mot Akersgate.

"Flakøra" hadde midlertidig tilholdssted i riggeren

For meg fremsto riggeren som et vesentlig objekt fra overgangsfasen mellom gammelt og nytt regjeringskvarteret, og videre – et Norge før og etter angrepet. Her hadde vi bokstavelig talt, et redskap for ommebløring av våre felles verdier. Riggeren hadde terroren som bruddflate, og sto der som et uforbeholdt monument over rystelsens fellesskapet ble utsatt for den 22. juli.

I tillegg til å være et bilde på de politiske brytningene som kom i kjølvannet av terroren, kunne flytterammen tolkes som et uttrykk for hørtekeles. For den var jo i all sin brutalitet også en stor krykke. Riggeren var bokstavelig talt et støtteapparat, den bakte et slags omsorgspråk. I videste forstand kunne den sees som en omfavnelser. Ingeniør Henrik Treseng i Veidekke som tegnet flytterammen, forteller at de omfalte rummen / armene som holder rundt verket som "gripearmene".

Riggeren uttrykker forrykkelse på monumental skala, men også hørtekeles på monumental skala. Den er dobbel. Men solid. Stabil og trygg. Funkjonell. Visuelt sett er den en pragmatisk abstraksjon, fremtvunget av hendelsene på og etter 22. juli. I overført forstand kan man si at den fremviser strukturen bak et kollektivt trauma.

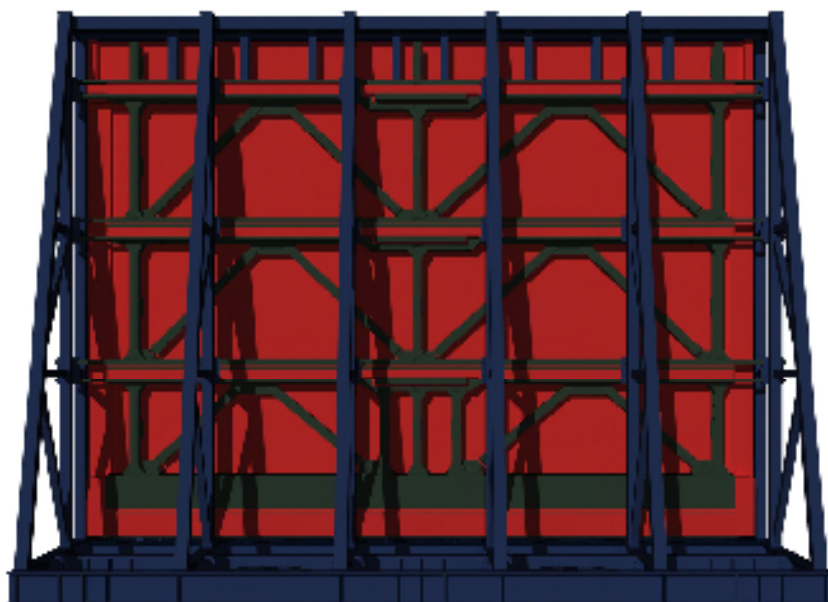
Riggeren er også en enorm bilderamme.

En ramme er et objekt som ikke hører til selve verket – det som kalles *ergon*et – men til det omkringliggende, det *per-ergon*ale. Riggeren er ikke det plassen handler om, men kan være det plassen handler for, for å parafrasere Sten Grogard.

Idéen til minneste er derfor å gjenoppløre riggeren; å bevare den som et dokument fra årene med konflikt, refleksjon og gjenoppbygging – og fylle den med nytt innhold. Riggeren bidrar aktivt til å skrive historien om regjeringskvarteret, der de fleste spor av 'ommebløringen' nå saneres vekk. Den vil komplettare et historisk nettverk fra Lundealléen (ca. 1810, det eneste gjenværende elementet fra Empirerkvarteret), over Henrik Bulls gamle B-blokk, videre over Vilas høyblokk og paviljonger, via VG-montøret fra selve dagen for angrepet, gjennom den fremværende Y-blokk – og til de fremtidsrettede nybyggene.

Det som av mange opplevdes som et litt uoverdig oppholdsted for 'Flakøra', kan anses til noe meningsfylt.

Skulpturen skal være monolittisk på plassen. Men en monolitt preget av usikkerhet, skjørhet, savn og tvil. En vaklevarer motform mot den stabile autoriteten i regjeringsbyggene. Ja, riggeren hvarstos, paradoksalt nok, i sin voldsomme størrelse, en følelse av usikkerhet – og stiller den overfor *skjørheten* som vil definere området i tiden fremover. Den uttrykker noe robust, noe varig og noe midlertidig i blanding, den er en smalgam av konstruksjon og abstraksjon. Begrepet 'monumentary' som Jorge Otero Pedros har lensert, er en relevant referanse. Det beskriver situasjoner når reirverket og monumentet som skal opprettholdes, flyter i hverandre.

Konstruksjonen framheves med ny fargestilling

MOSAIKKEN

I tråd med juryens tilbakemelding vil jeg fylle riggen med en mosaikk.

Steinmosaikken er en av de eldste billedformene vi har. Opp gjennom historien er mosaikk blitt kalt "maleri for øvigheten". Teknikken oppsto i Midøsten for flere tusen år siden og utviklet seg videre rundt Middelhavet. Mosaikken overlever vulkaner, branner og jordskjelv nettopp fordi den allerede er fragmentert. Den urgamle teknikken er også akutt samtidig: Prinsippet med å arrangere små monokrome elementer i rekker slik at de utgjør en lesbar helhet, er i prinsippet det samme for en antikk steinmosaikk som for en digital skjerm.

En effekt av tegning i mosaikk, om man lar steinene følge strekene på tradisjonelt vis, er at de inaktive områdene rundt motivet blir aktivert. Dynamikken mellom strekene, mellomrommene og de enkelte steinene blir, visuelt sett, veldig produktiv. Hierarkiene mellom forgrunn og bakgrunn blir utvisket, alle deler av bildet har likverdig funksjon.

Man kan si at å sette tusenvis av ulike steinfragmenter side om side, slik at de utgjør et enhetlig bilde – en stabil, sløstærk enhet – er spesielt meringsfullt i regjeringskvartalet, en billedgjøring av demokratiet. Ingen helhet uten at samtlige biter spiller inn.

Mosaikk fra omtrent 100 år e.Kr (Vatikanmuseene, Roma). De hvite mosaikketalene er akkurat slik at hierarkiet mellom de figurative objektene og bakgrunnen viskes ut.

I verket "EN OPPRETHOLDELSE" vil en steinmosaikk basert på en strektegning bli stående vertikalt inne i riggen. Et enkelt, men monumentalt bilde, 11 meter høyt og 15 meter bredt. En organisk mosaikk mot en rettvinklet rigg – den 'evige' mosaikken som en motsetning til 'midlertidigheten' riggen uttrykker. *Strektegninger* forresten allerede etablert som en del av regjeringskvartalets visuelle identitet med Plassa, Nesjar, Tandberg, Sitter og de andre kunstnerne som er representert med tofargede, grafiske arbeider oppover stasjonene. En mosaikk vil også på flere nivåer gå i dialog med Jomanna Mannas steinmøllage til venstre for Lundealléen, som også tematiserer demokratisk representasjon, samt de andre eksisterende steinmotivene i regjeringskvartalet.

Detalj av vegg, utført etter original av Plassa

Lille teinlilser for motiver i stein gir igjen i regjeringskvartalet

Mosalken vil settes i lys og mørk granitt med steinstørrelse 2 x 2 cm, i alt opp mot en halv million stein. Steinene har ru overflate og er kuttet for hånd sånn at hver enkelt stein er unik. Man må se for seg myriader av stein, en ytterst forseggjort steinvegg, et helgende bilde, basert på en intim håndtegning.

Mosalken vil bli produsert i Italia, hvor jeg bidrar direkte med overføring fra tegning til mosikk, deretter fraktes den i deler til Johan Nygaardsvolds plass. På plassen stapes mosalken i en stålramme som løftes inn i riggen når den er ferdig. Under produksjonen i Italia vil enkelte områder ubeslates, slik at overlevende, etterlatte, eller andre berørte som ønsker det – kanskje skoleelever – kan bidra ved å legge ned stein på plassen. Denne samkapingen vil understreke verkets inkluderende dimensjon. Mosalken vil bli en vennlig invitasjon, og en severdighet i seg selv.

MOTIVET

Motivet i mosalken er en fugl som holder til i Tyrifjorden, gluttnipa. Det er en liten vadefugl som er typisk for innlandsområdet. Gluttnipa er også en trekkfugl og kan like gjerne være en sydeuropeer, en asiat eller komme fra sør for Sahara. Fuglen blir fortegnet i mosalken, og blir like noe ornitologisk eksempel, snarere "en liten vadefugl".

Vadefuglen er lett, vår og unnselig – den balanserer på tynne ben over regjeringsplassen, støttet opp av riggen. Det minste og skjæreste, monumentalsteert i fem hundre tusen stein, som en påminnelse om hva som må beskyttes, og like gjerne glemmes. Men den har en retning og et blick. Et taust, like-menneskelig vitne, som gjør en språklig vurdering av hva vi representerer med oss selv, midt inne i demokratets og maktens sentrum. Fuglen er et kjent bilde på ånd, sjel – et metafysisk løft. Fuglen har en kropp som på en måte kommer i kontakt med det hinsidige. Alle som har holdt en fugl i hånden kjenner den underlige følelsen av at noe næsten vidtst kan være så fullt av liv.

En av dagene jeg var ute på Utøya var det blick stille. I alle retninger fikk man en spektakulær spelling i vannet — himmel og jord flat i hverandre og gikk i ett. Elementene omskuttet en fullstendig i et utrolig dobbelt lys, som både kom ovenfra og nedenfra. Jeg flyttet denne spellingen over på vadefuglen. Det ble et bilde som uttrykte stillhet og ro, men med en dobbelthet. Som om det i enhver verden også finnes en opp-ned verden, en situasjon hvor horisontlinjen forsvinner i en merkelig utblending. Hver hver fredelige fugl følges av en mot-fugl.

I møte med Støttgruppen etter 22. juli og ALF nevnte noen at både vadefuglen og

Mosalket i ti fra Træderutto Mosaic

Steinene er kuttet for hånd sånn at hver stein er unik

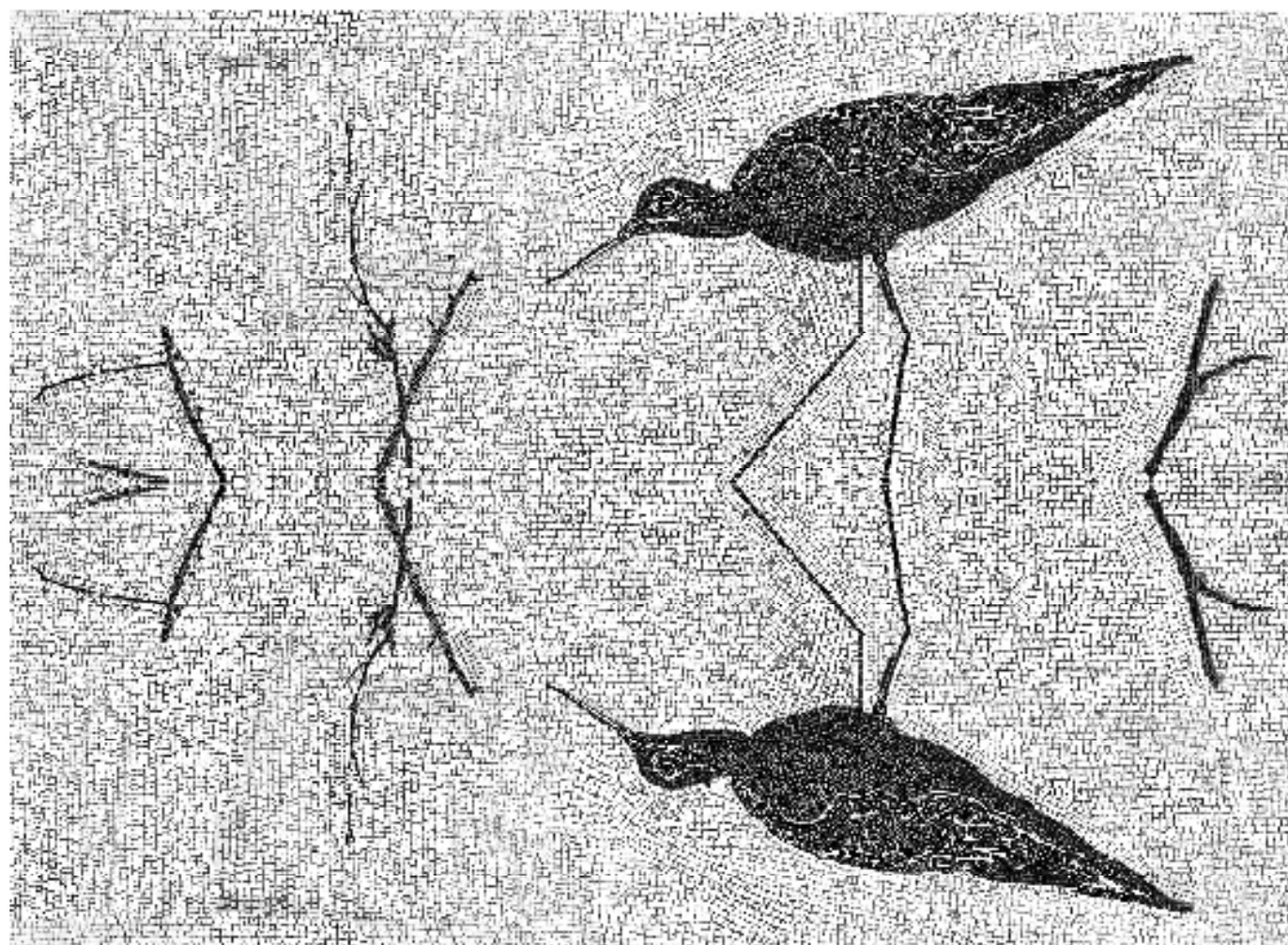
Spelling på Utøya

spillingemotivet kan ha potensiale til å bli et emblemer for hendelsen og minnestedet. At det fanger en følelse, uten å være overtydelig. Dette har vært en viktig motivasjon til å jobbe videre med videreutviklingen av vadefuglen og spelling som motiv.

I første utkast kombinerte jeg vadefuglen med en geometrisk abstraksjon som også ble spillet i vannet. Jeg tenkte at abstraksjonen skulle være en slags emosjonell størrelse, som en motvekt til den figurative fuglen. Da jeg jobbet videre med motivet forsto jeg at jeg måtte tegne et mer konvensjonelt landskapsbilde for ikke å komplisere unødig (det er allerede veldig mange elementer i spill i regjeringskvartalet). Jeg kom på at jeg hadde tegnet og fotografert flere trær, kvister, siv og strå da jeg var på Utoya, furt frem disse spesifikke vekstene og tegnet dem opp igjen. Jeg forsto fort at de kunne oppfylle abstraksjonens rolle jeg var ute etter. Når jeg spillet vekstene i vannlinjen, foran og bak vadefuglen, ble de nesten som noen slags hieroglyfer. Tegn i et alfabet man ikke helt forstår. En ufattelig grunntekst fra Tyrifjorden.

Håndtegninger av siv og strå fra Utoya

Motivet er en spelling av en glattenipe og sillestrå fra Utoya.

Bett inn i riggen går skvet, stråene og fuglens tynne ben inn i et slags fellesskap med stålbjelkene og stagene som skjærer over bildet. Rigg og mosaikk utgjør nå en tydelig, men fortsatt uløst helhet. Verket flakser mellom figurasjon og abstraksjon. Men oppdager at spillingsmøtet sammenfaller og gjenstår seg i flytterammen, denne er også horisontalt symmetrisk.

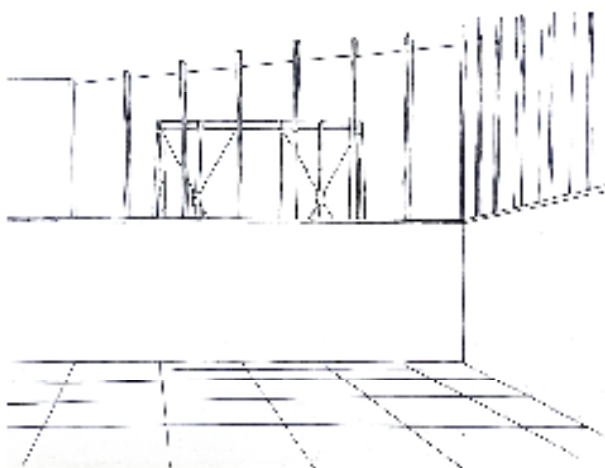
Mosaikken blir et landskapsbilde, nokså, men allment. Frøfullt. Samtidig er det noe foruroligende, kanskje Rorschachtest-aktig, ved spillingsmøtet. Det henbyr til utgrunneligheter vi ikke helt har kontroll over.

Et viktig poeng: I den delen av møtet som kommer nærmest betrakteren på balken er fuglen opp-ned, et bilde på noe desorienterende. Det vil si at i den delen av mosaikken man er tettest på, ser man en verden snudd på hodet. Med avstand får man oversikt. Og fra innviden av minnerommet i Vestre paviljong, en del av 22. juli-senteret, ser man i hovedsak den øverste delen av møtet.

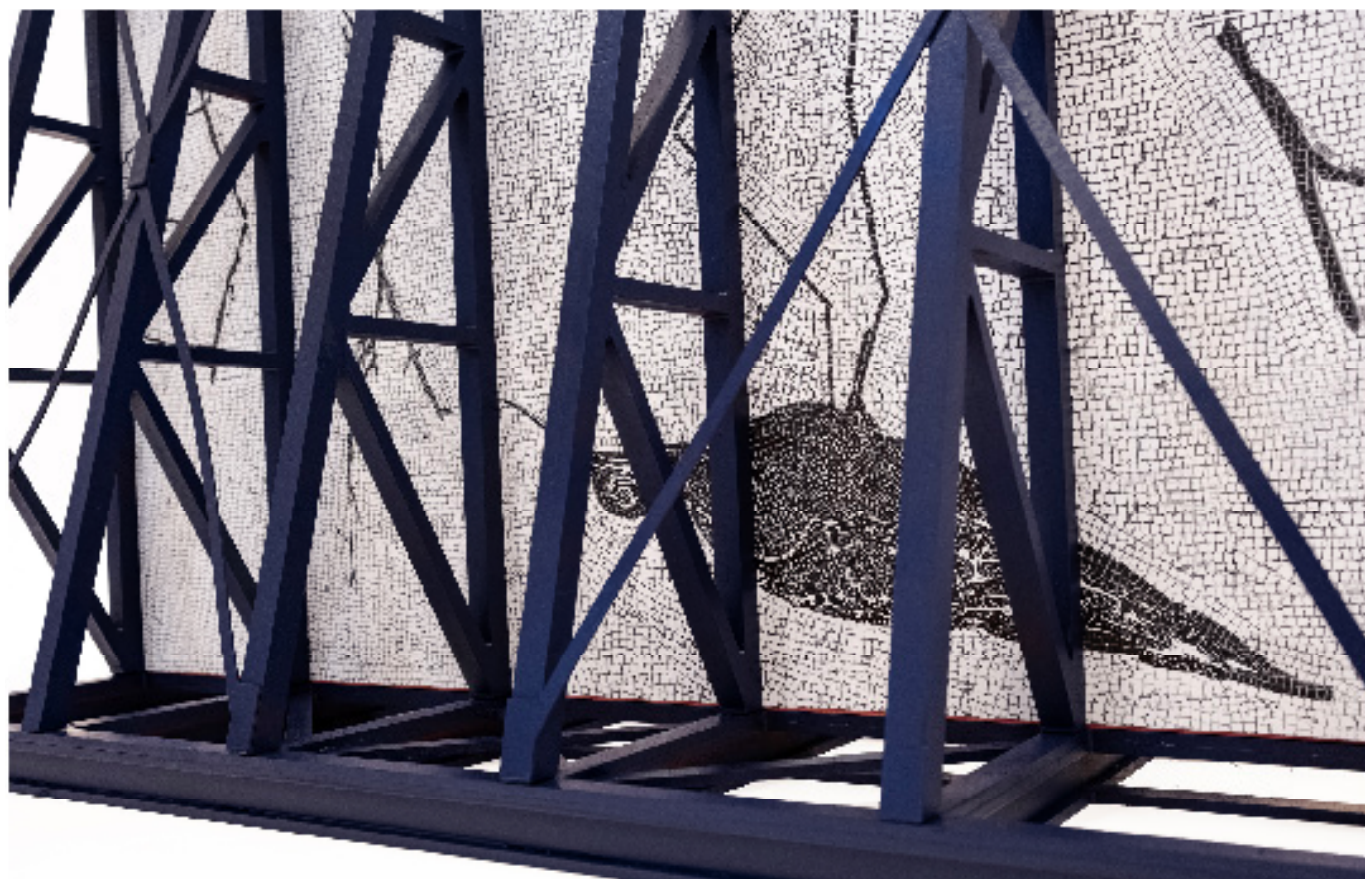
Når man står foran mosaikken vil man se i retning Utoya, med bare et par graders avvik. Mosaikken fungerer på denne måten både som et vindu, men også som en skjerm. Som Vilém Flusser sa: 'The image is a screen which hides what it means'.

Det er i hovedsak den øverste delen av møtet som er synlig fra minnerommet i 22. juli-senteret

Torgskulpturen sett fra minnerommet

I anse på det reelle rigg og mosaikk, flakser verket mellom figurasjon og abstraksjon

FARGE OG AVSTYVNINGSRAMME

Jeg vil bytte farge på riggen. Det kan være ukonvensjonelt med sterke farger på et minneste, men jeg vil at skulpturen skal uttrykkes en viss livskraft i tillegg til å være et minnesmerke over en tragedie.

Fargene får størst betydning på avstyvningsrammen som vender ut mot Akersgata. Flytterammen males i en dyp blå (Kobolt, himmel og hav) og avstyvningsrammen får en dyp grønn (Færøen, furugrønn) som ligger i samme valer som den blå, disse går nesten i hverandre. Stålrammen som holder mosaikken innerst i riggen vil få en kraftig rød farge (Rødrot). Fargen vil være mest synlig mot Akersgata, men vil også kunne sees som en smal, rød kontur rundt mosaikken mot plassen.

Rødfargen er varmere og fyldigere enn den opprinnelige rødfargen på riggen. Mindre industriell, mer hjertereid. Man skal være forsiktig med å tenke alt for symbolsk rundt fargene, men det røde kan for eksempel gi assosiasjoner til AUF og Arbeiderpartiet, som var de uttalte målene for angrepet. AUF har i moter vært klar på at dette er viktig å få frem og huske. Om man tenker på låven og tålerstolen på Utøya så vil denne fargen ligge tett på. Fargene skal være kraftige, men allikevel føles som "hjemme". Jeg har prøvd å treffe en emosjonell frekvens i fargekombinasjonen. Noe som griper følelsesapparatet etter 22. juli.

Kraftig rød er forøvrig ingen uvanlig farge i Hammarbergområdet (eksempler er den Greskortodokse kirken i Thor Olsens gate, plus flere hus i Fredensborgveien). Hammarberg er i seg selv et relativt fargerikt område, med den tegnrøde Trefoldighetskirken, grønne Delchman, grønnegule Margareta kyrkan, de blå Obas-blåkkene bak og det fargesterke Youngstorget.

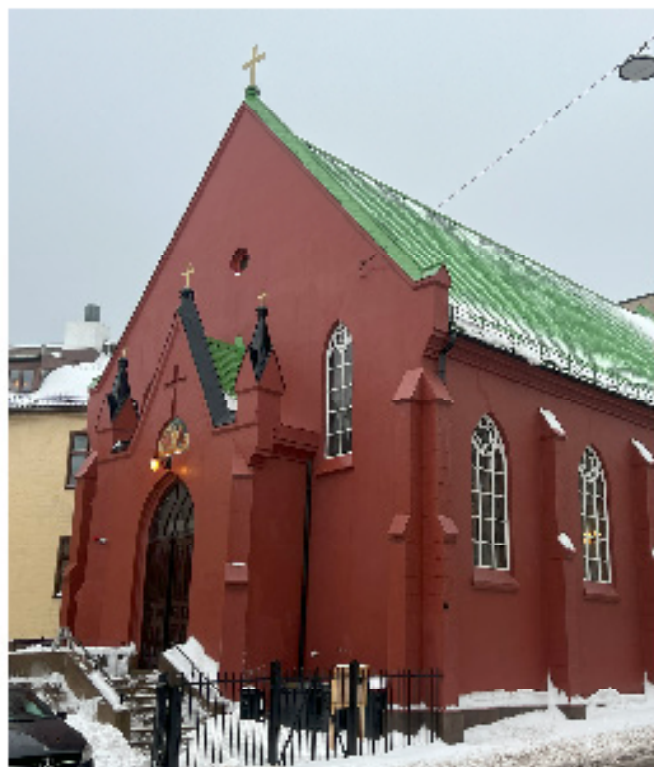

Rødfarger på Utøya

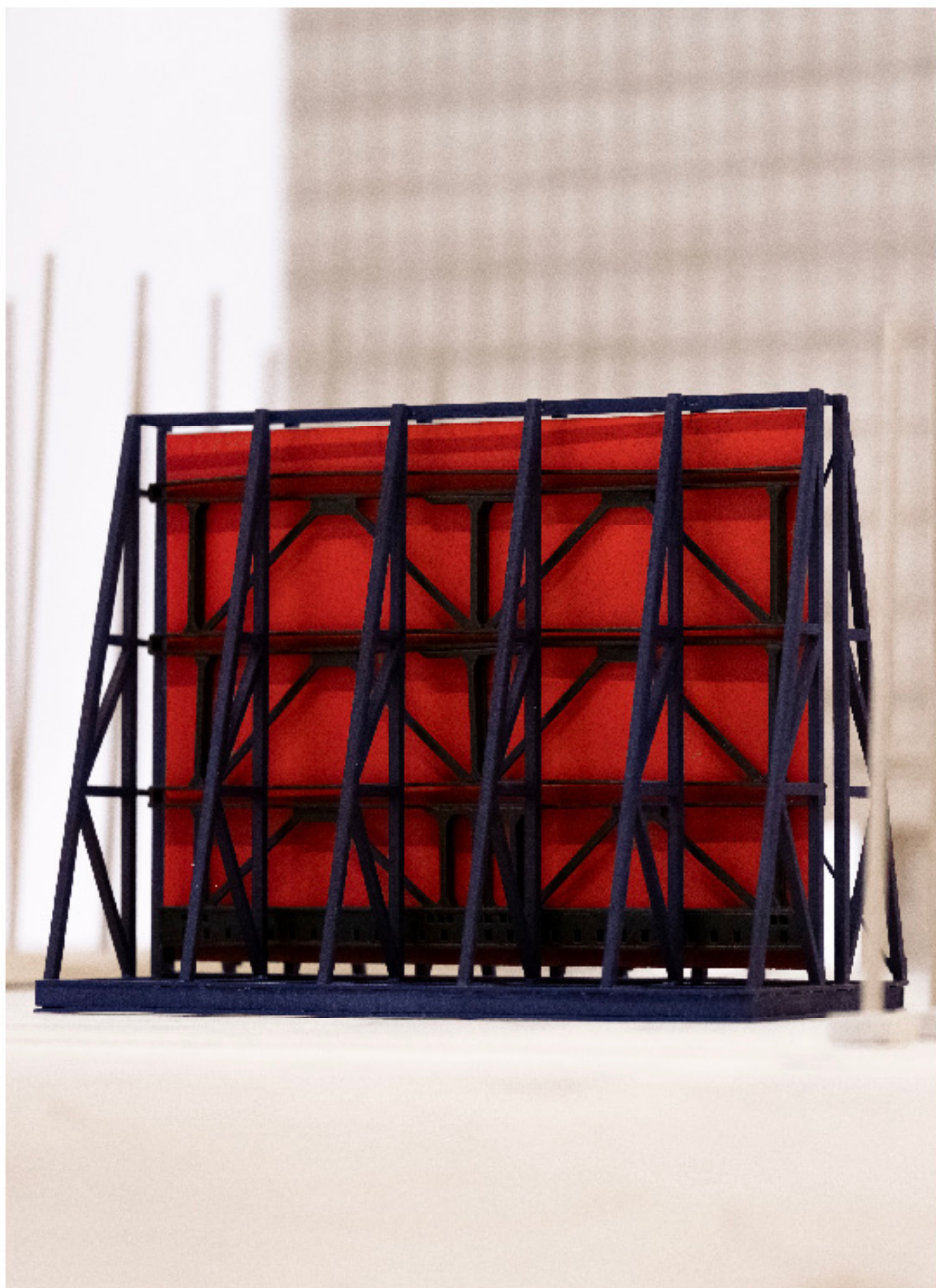
Å fargelegge flytterammen, avstyvningsrammen og stålrammen får frem ingeniørens imponerende strukturelle abstraksjon. Dette blir en visuell homasje til alle som hver dag tar seg av den praktiske gjennomføringen av vedtak som gjøres på innviden av et robust politisk system. Men det skulpturelle materialet blir også dobbelt, en konstant påminnelse om hvorfor riggen står der. På en måte ser det ut som rammen holder opp et bilde (tydelig, emosjonelt) mot det store politiske konglomeratet, en beskjed holdes opp mot politikerna. Som et skilt eller en skjerm, på grensen til en protestplakat. Den inviterer på hva man har mistet, hva man ikke skal glemme, de omkomne.

Trefoldighetskirken og Delchman

Den Greskortodokse kirken

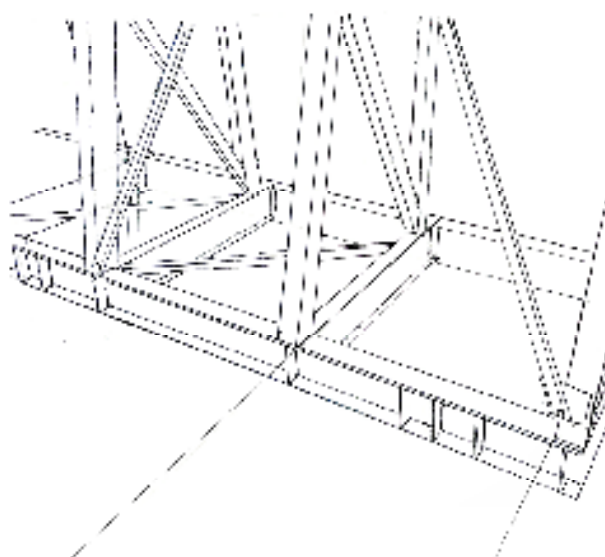

Fargesatt rigg sett fra Akersgata med Heyblakka som bakgrunne

NAVNENE

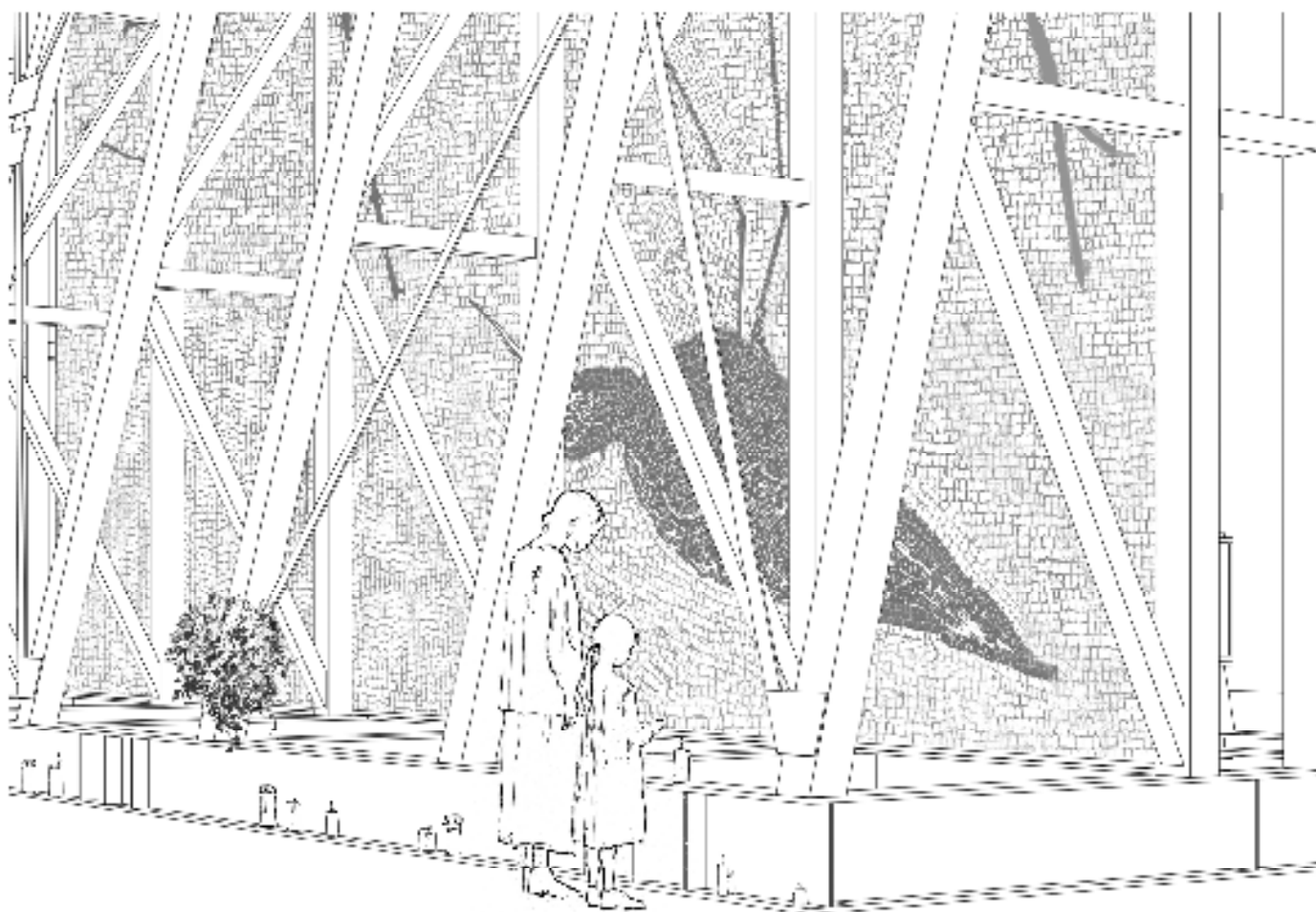
Navnene på de 77 omkomne skal graves inn på toppen av flytterammens bunnbjelke, på mosaikk siden som vender inn mot Høyblokka. Etter tydelig innspill fra Støttegruppen, vil også alder på de omkomne graves inn sammen med navn. Man må inn på plassen for å komme nær navnene og de vil ligge i ly av mosaikken. Det er fem strekk mellom de seks vertikale bjelkene og navnene skal fordeles mellom disse. Hvert strekk/flens er på 3 meter lang og 30 cm dyp. Det er viktig at navnene er lesbare og at de har godt med luft rundt seg. Et verdig rom som også gjør det mulig for pårørende å fotografere navnene til sine kjære uten å få med andre navn på bildet.

Denne siden av skulpturen, med navnene opp og mosaikkmotivet ruvende over, vil få et alterpreg, uten det religiøse aspektet, men like fullt som et symbolsk sted for kommunikasjon mellom det henværende og det som er fraværende. Skulpturen vil være åpen for minnehandlinger. Man kan legge blomster ved navnene og kranser kan stilles eller henges opp. Den nedre flensen på bunnbjelken vil også fungere som en naturlig hylle for å sette tante lys.

TEKNISSKISSE AV DETTE UTVALGTE KUTSET AV HØYBLOKKA. HØYBLOKKA ER EN KUBERETT MED EN HØYDE PÅ 10 METER. HØYBLOKKA ER EN KUBERETT MED EN HØYDE PÅ 10 METER. HØYBLOKKA ER EN KUBERETT MED EN HØYDE PÅ 10 METER.

Navn og alder graves inn på toppen av bunnbjelken, i verdig og tilgjengelig leseshøyde

Skulpturen er åpen for minnehandlinger

Et forslag er at det leges hull mellom hvert navn og alder, så man kan plassere en blomst der. 22. juli-senteret har tradisjon med å markere det som ville vært de omkomnes bursdag med en blomst i senteret og digitalt, og jeg ser for meg at denne tradisjonen kan bringes videre og ut i offentligheten med dette verket. Bjelken er 80 cm høy litt høyere enn en parkbank, men lav nok til at et barn kan legge hendene oppå. Den har veldig leseshøyde.

En personlig erfaring: På graven til moren min er navnet hennes gravert inn horisontalt på toppen av en svart granittkloss. Når jeg besøker henne om vinteren, berster jeg av snøen, men den blir alltidiggende perfekt inne i de graverte bokstavene som hvit skrift. Dette er en fin ting.

Typograf og kalligraf Christopher Haanes blår med å sette og grave navnene. Graveringen vil ha tilstrekkelig dybde for god lesbarhet, for å skape en taktil opplevelse, samt forhindre erosjon. Christopher har de siste to årene utviklet egne fonter og vi jobber med å bruke en av dem til skulpturen, en font som vil være helt unik for minnestedet. Disse fontene er ikke til salgs, og heller ikke tilgjengelige for allmennheten på annet vis. Eksemplet vi bruker her er en *humanistisk grotesk* han har tegnet, Haanes Sans.

FORNAVN MELLOMNAVN ETTERNAVN 19

Illustrasjonen over viser hvordan en blomst kan plasseres i et hull mellom navn og alder. Skrifttypen skal være unik for minnestedet, her skissert med en *humanistisk grotesk*.

Når man ser på navnene og nesaliden, så vender man seg mot Utøya

På benken, skjult av taket på Vestra perilleong, kan man sitte tilbaketrukket og oppleve minnestedet etter 22. juli

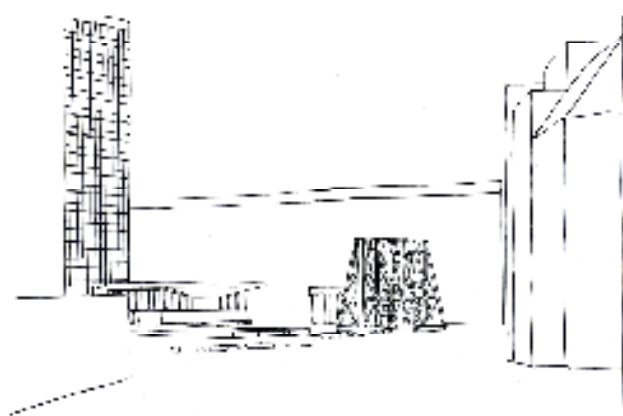
TOLKNING

I løpet av forarbeidet har det vært en del spørsmål om hvordan man skal forklare eller formidle riggen og møtvet. Helt enkelt kan man si at riggen viker til regjeringskvartalet, og møtvet til Utøya, og at verket blir en bro mellom disse. Men jeg tenker ofte mer på hva en skulptur, som objekt, gjør, like mye som hva den forteller. Elementene (mosaikken, møtvet, stoffytterrammen, fargene, plassen) blir emosjonelle størrelser i konkret form. Skulpturen og plassen blir en fysisk opplevelse, mer enn en 'lesning'. For å si det litt bastant: Et kunstverk er ikke en informasjonsplakat, informasjonen og detaljene får man inne i 22. juli-senteret. Møtet med objektet og den åpne plassen blir noe annet. En kvalitet med kunst er at noe som ikke kan formidles, fremdeles kan oppleves.

PLASSERING OG SAMSPILL MED OMGIVELSENE

Et sentralt spørsmål som ikke var avklart under presentasjon etter Trinn 1 dreier seg om torgskulpturens plassering, samspillet med omgivelsene, og utformingen av selve plassen. Det gikk heller ikke tydelig frem hvordan minnesteedet vil kunne brukes og stedet oppleves av besøkende både på hverdager og ved seremonier.

I tett dialog med Ingrid Steen-Ohsæbert og Erik Langdalen har jeg landet på en plassering i utkanten av bestemmelsesområdet, omtrent der 'Flåkørne' sto lagret, men med flytterammen stilt parallelt med Akersgata, like vinkelrett på Mosaikken henvender seg altså mot Høyblokka

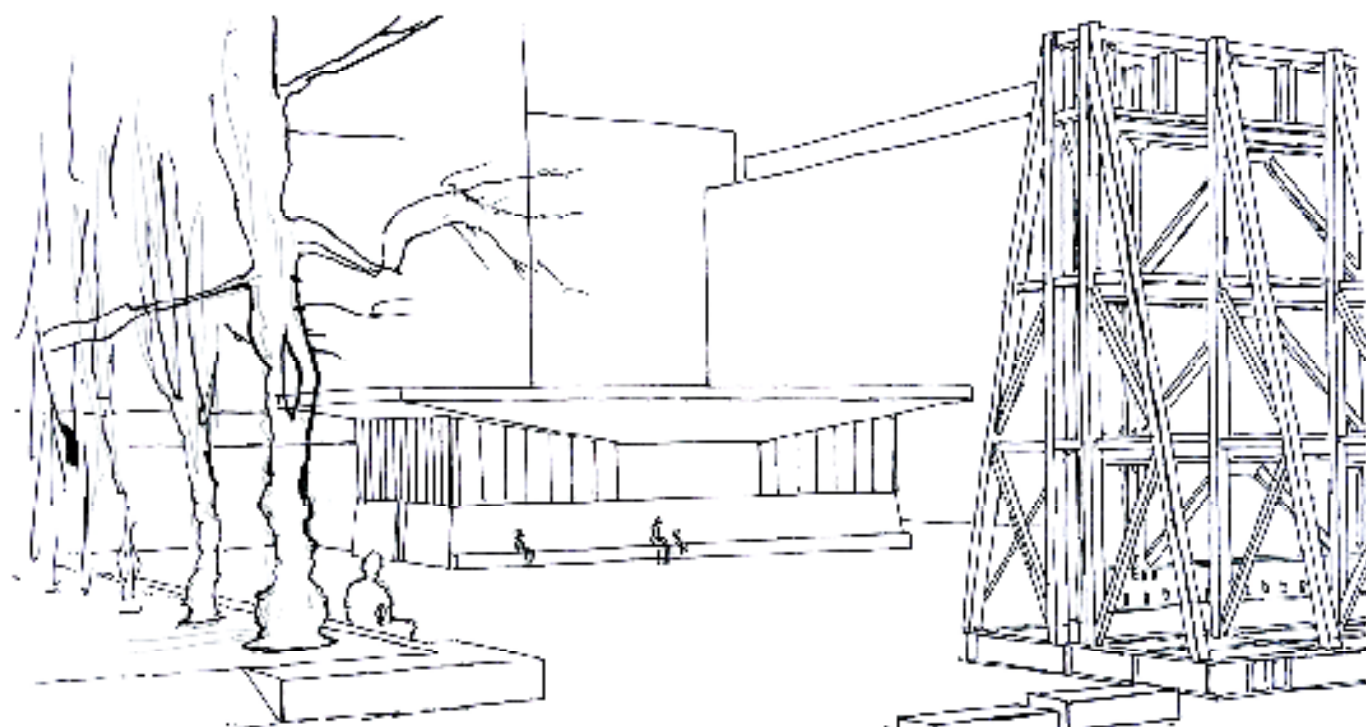

Torgskulpturen er synlig på lang avstand og vil bli en viktig del av bybildet

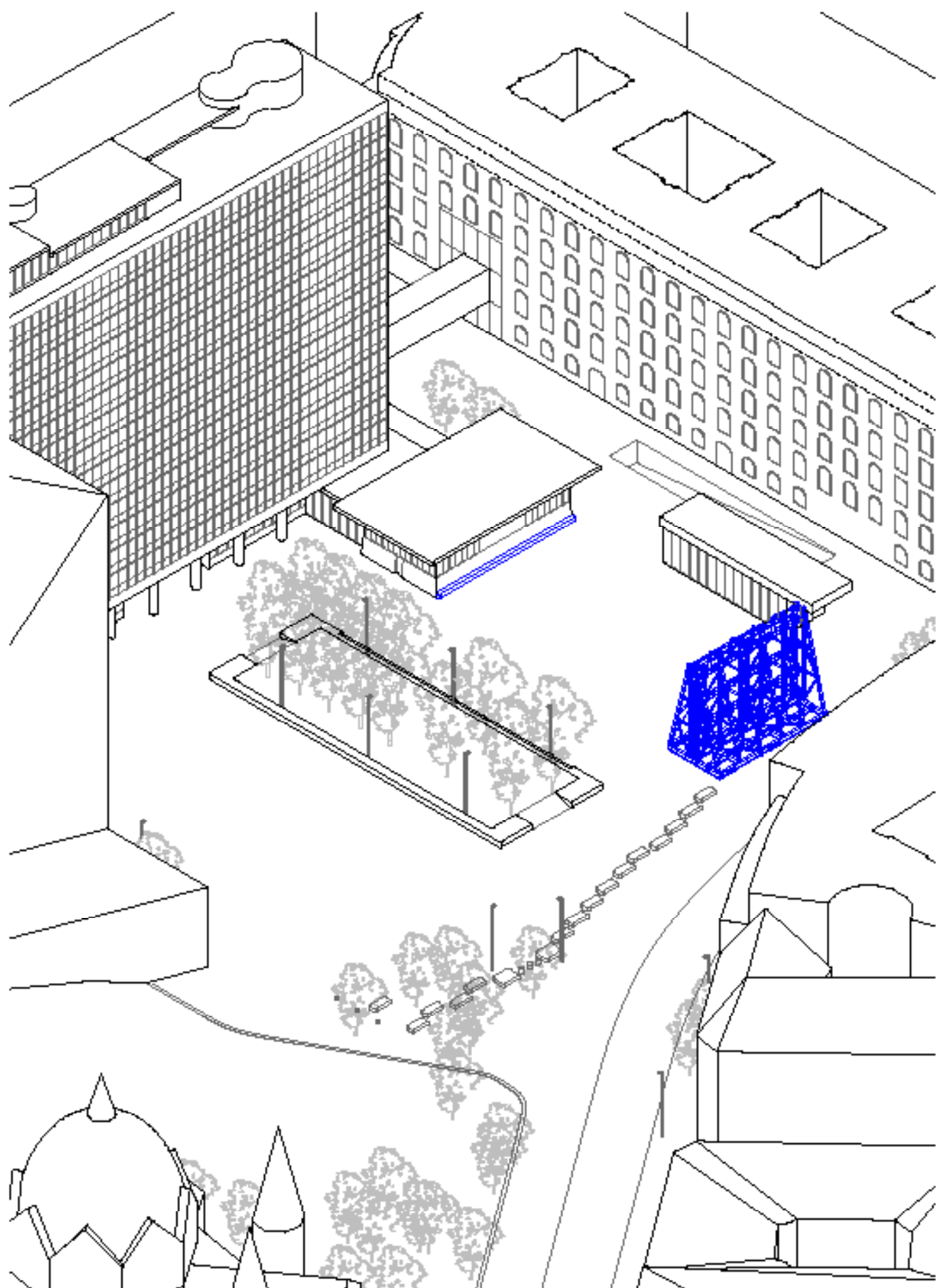
og den malte avstivningsrammen og stålrammen vender ut mot Akersgata, og byen.

En variant er å plassere skulpturen like utenfor bestemmelsesområdet. Dette innebærer en liten forflytning uten at det endrer på virkelen. Et slikt alternativ gir større rom til minnesteedet samtidig som det fortsatt utgjør klar innramming. Vi vurderer begge alternativene som gode, men holder på den førstnevnte som hovedplassering. For å lande den ekstrakte plasseringen har vi lyst til å få bygget en mock-up av riggen på hjul for teste den nøyaktige plasseringen på stedet.

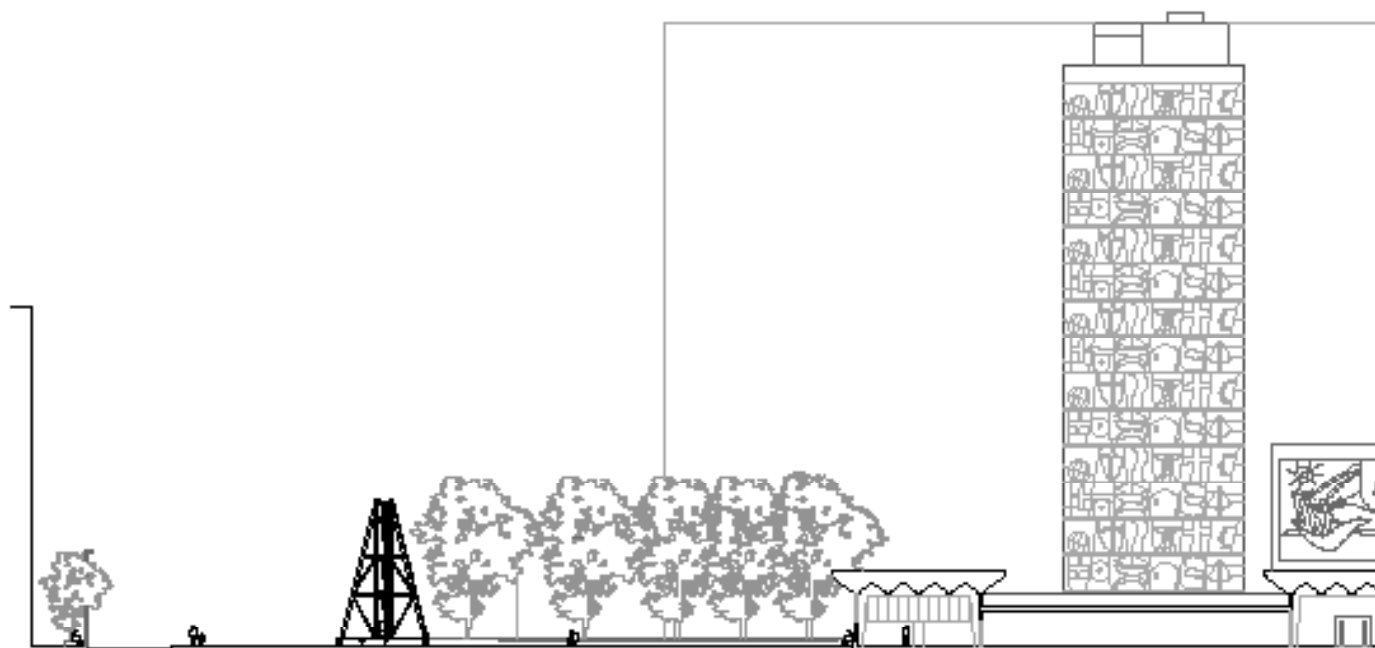
I begge tilfeller benytter skulpturen seg aktivt av de eksisterende elementene på plassen - i stedet for å legge til mer - og lager to situasjoner: Én mellom mosaikken og Vestre paviljong, og én mellom riggen og Akersgata 60 (R5).

I samspill med Indalskilen, Vestre paviljong og Inngangspaviljongen til 22. juli-senteret, rammer torgskulpturen inn minnesteedet

Abstractietien vier de to elementen een leges II (blätt)

Situasjonsriss AA 1-B01. Merk Plassas 'Flåkøne' på øst siden av Høyblokka.

Situasjon f:

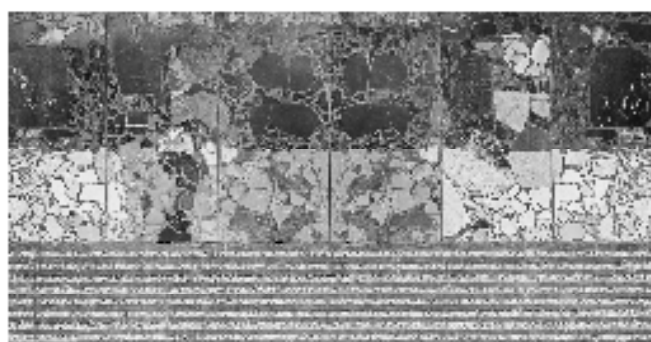
Lindealléen avgrenser minnestedet mot nord, Høyblokka / Vestre paviljong mot øst, Inngangspaviljongen til 22. juli-senteret mot sør og plasseringen av skulpturen vil utgjøre en "fjerde vegg" mot vest. Denne plasseringen gjør at minnestedet automatisk avgrenses og defineres som plass. Den inkluderer også den allerede etablerte banken langs Lindealléen som en del av minnestedet. Minnestedet vil fremstå som åpent, ryddig, luftig, men samtidig rammet inn av de fire elementene i hver himmelretning.

På selve minnestedet vil det tydeligste kraftfeltet være mellom mosaikkveggen og ytterveggen til Vestre paviljong. Disse to veggene vil stå overfor hverandre, med henholdsvis en steinokkasje av conglomeratbetong (Odd Tandberg) på den ene siden, og mosaikken på den andre.

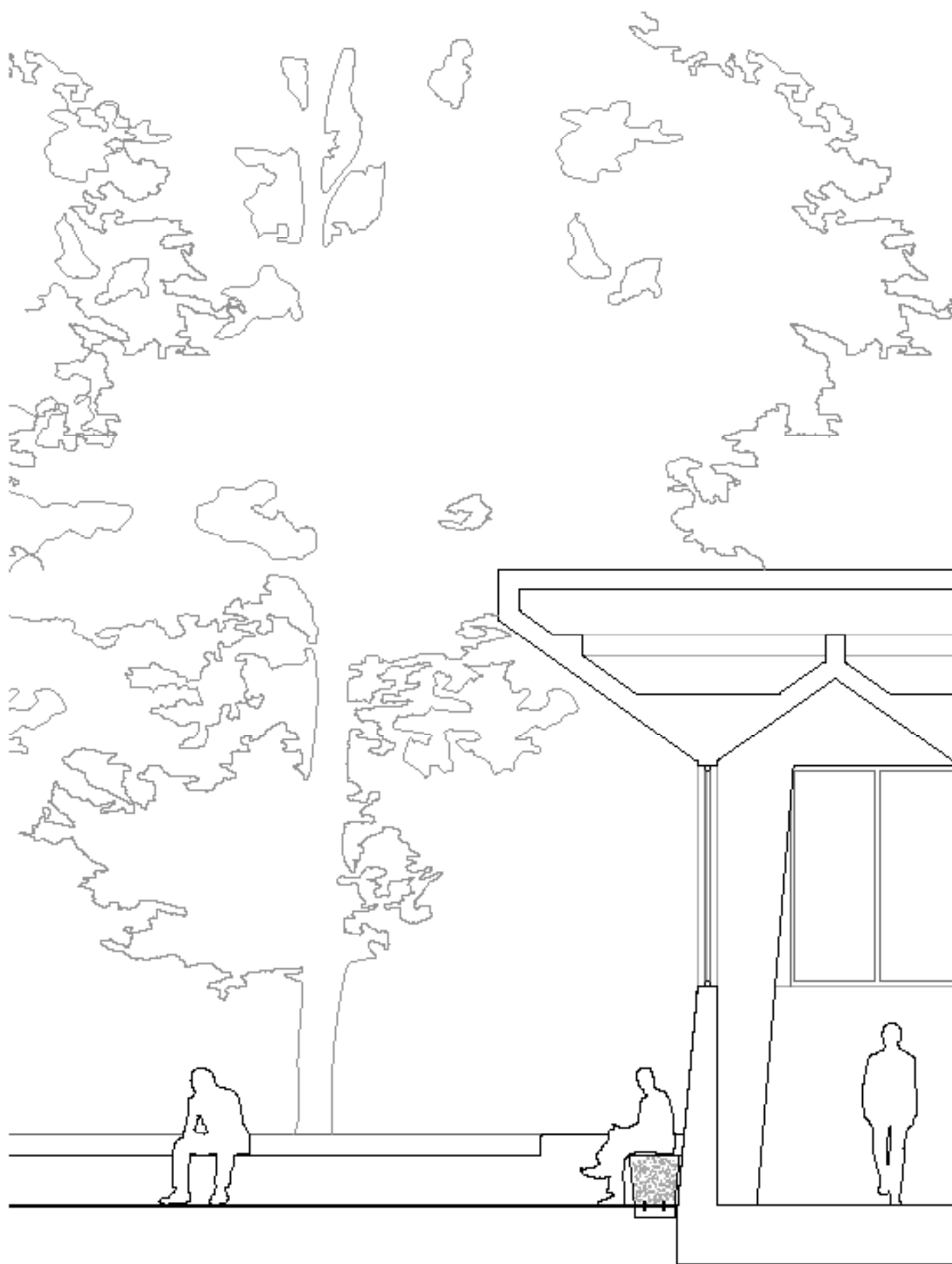
Vi vil gjerne utnytte dette spennet og foreslår å anlegge en bank i stein langs ytterveggen i hele lengden av Vestre paviljong. Her kan man sette seg og ta inn plassen og skulpturen beskyttet under Vestre paviljonges skråttåte tak, med ryggen lent mot den konvekstrippede paviljongveggen. Banken vil utføres i løvdekk, samme materiale som steinbankene langs Lindealléen, og som de mørke feltene i bygulvet. På denne måten vil banken oppleves som en naturlig del av miljøet i regjeringskvartalet, og ikke som en alt for villet design eller pre-programmert bruk av minnestedet. Her kan man trekke seg tilbake, sette seg ned og ta inn situasjonen, minnestedet og verket.

Oppsummert vil vi altså kun tilføre to elementer til plassen, skulpturen og banken. Mosaikkverket og banken vil hente frem den

fornidable Vestre paviljongen, og gjøre den til en vesentlig struktur på minnestedet; paviljongvegg og mosaikkvil utgjøre de to 'polene' på plassen. På østsiden av Høyblokka vil man finne en liknende avstand og forholdsmessighet mellom Østre paviljong vis-à-vis Plassas 'Flåkøne' som nå henger over inngangen på A-blokka. Størrelsen på 'Flåkøne' og mosaikken vil korrespondere og lage en nysammenheng gjennom kvartalet. Når det gjelder lyssetting av skulpturen så kan man bruke samme lyskaster med profillys fra Vestre paviljong mot mosaikken som man bruker fra Østre paviljong og mot 'Flåkøne'. Dette vil bidra til å styrke forholdet mellom de to verkene, og mellom minnestedet og Einar Gerhardsens plass.

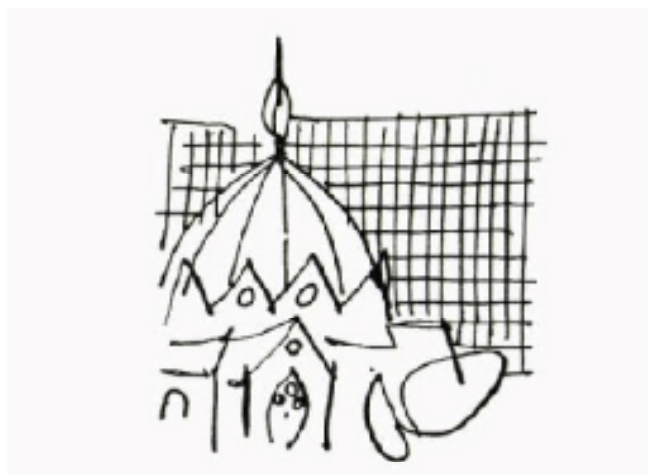

Motiv i conglomeratbetong og vegg av sangelstet naturbetong er karakteristisk for Vestre paviljong

Situasjon 2:

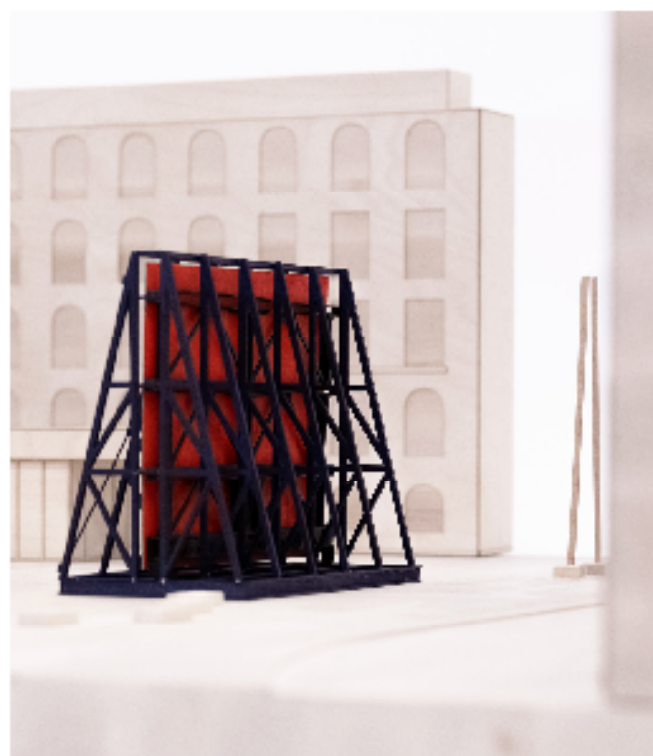
I strøket mellom skulpturen og fortauskanten til Akersgate vil det også oppstå en romlig plass med en lengde på omtrent 13 meter (og ca. 25 m fra rigg bort til til R5). Videre, tvers over (den nå blifre) Akersgate, er det planlagt to benker langs fortauet foran R5. Her kan man sette seg og ta inn skulpturens malte forside, og de geometriske komposisjonene. Dette materialet vender seg ut mot byen og blir som en tilleggfasade foran fasaden til Høyblokka. Eventuelt en fasade mellom fasadene. Som et kontrapunkt til hvordan basehallenes bueganger ligger foran Møllergata 19, som på sin side ligger foran den nye D-blokkfasaden. Men også et lite nikk til Erling Vika som omtalte Høyblokka som, nettopp, en bakgrunn for linjeføring: "(...) regjeringsbygget hvis rustefasade arkitektonisk skal danne bakgrunn for og forsterke Trefoldighetskirkens rike og mektige linjeføring." (Byggkunst nr1, 1959)

Håndtegning av Erling Vika

Forholdet mellom riggen og Høyblokka

Torgskulpturen skaper også rom mot Akersgate

Belegning

Vi har valgt å la trykkuvet være slik Team Urbis har designet det med heller av lys granitt og mørk larvikitt lagt i mønstre. Ved å beholde den etablerte belegningen som går igjen i resten av regjeringskvartalet vil vi sikre en følelse av helhet. Vi diskuterte lenge å markere plassen med endring i mønstre eller belegningsstein, men vi heller stole på at skulpturen har nok egenvekt til å omfavne plassen. Vi lar delene være som en naturlig del av miljøet. Vi vil tilføre så lite som mulig og gi plass til det som er viktig. Relevante referanser er kjente plasser som fungerer samlende fordi de nettopp er åpne, med ett gravitasjonspunkt, for eksempel Judenplatz i Wien, eller Place de la République i Paris.

Minnesmerke etter Holocaust på Judenplatz i Wien

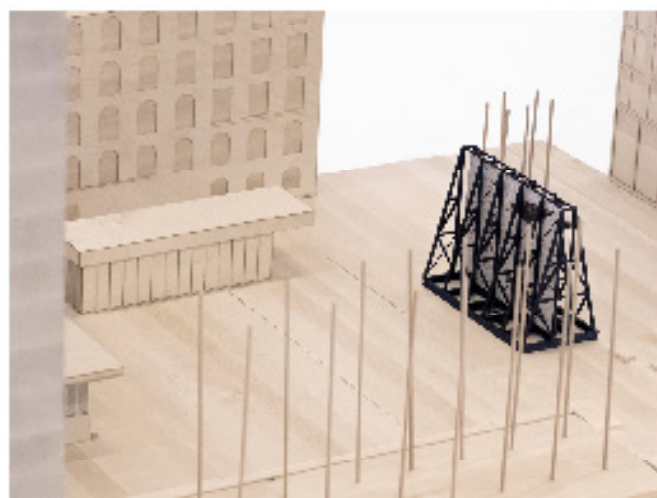
Proporsjoner og sammenheng

I situasjonsmodellen oppdaget vi et rigg og mosaikk virker riktig proporsjonerte i forhold til plassen og byggene rundt. Dette kan være fordi Y-blokket, med den prominente fondveggen, er dimensjonert til plassen og på en måte ligger bak som et ølde. Formatet på vegg/mosaikken er gitt, kjent og velprøvd, og det gjør at skulpturen oppleves som en størrelse man er vant til.

Plasseringen av skulpturen et stykke ut mot Akersgate vil gjøre den synlig på lang avstand og gi den tydelig tilstedeværelse i byen døgnet rundt. Man vil kunne se skulpturen fra langt oppe i Ullevålsvaleen og langt nede i Akersgate. Minnesteødet lukker seg ikke om seg selv.

En formell observasjon som kanskje kan bety noe: Triangelformene står sentralt i det nye kvartalet. Skråtakene i Vikke-paviljongene. Alle trekantene i riggen. Og ikke minst pyramidepreget til den nye A-blokket, med det avskårne hjørnet.

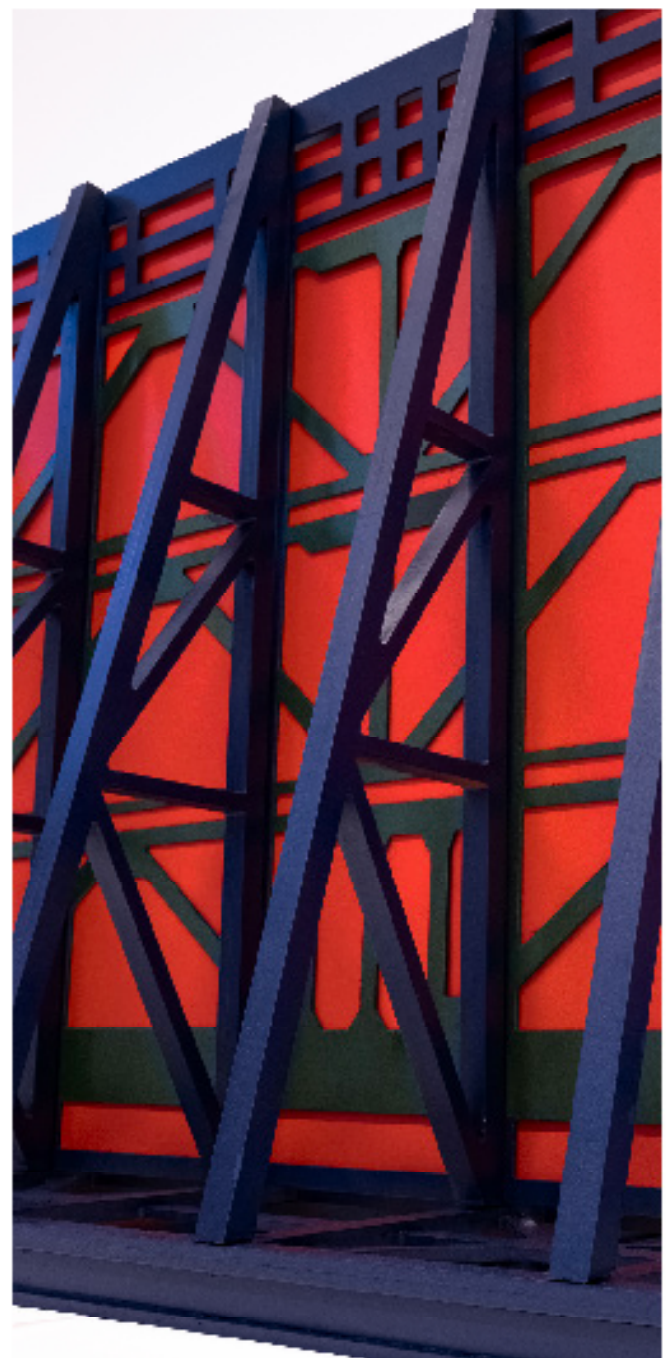
Man kan betegne minnesteødet som et pusterom før og etter besøk ved 22. juli-senteret. Oppmøte ved skulpturen, nytt blikk fra minnerom og til slutt samling ved skulpturen (nye tanker, ny kunnskap og nytt blikk på skulpturen), før man går hver til sitt.

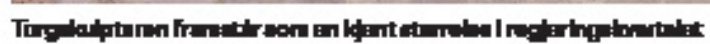
"EN OPPRETTTHOLDELSE" skaper minnesteødet sammen med de eksisterende omgivelsene

BESTANDIGHET

Skulpturen vil fungere selv om "strømmen går" (jfr. Pestebøtten i Kristparken, Oslo eldste monument fra 1854, et steinkaut fra minnesteødet). Stålfytterammen og mosaikken vil tåle årstidene og vil stå seg også gjennom den norske vinteren, i sol, snø, regn, gråvær og til alle døgnets tider året rundt. Skulpturen har fysisk bestandighet som verk, men også en tidløshet som motiv. Et emblem, unikt for Oslo, ikke et generisk minnesteødet. Det vil stå seg over tid, og sikkert endre betydning med årene, men vil ikke være til å komme utenom.

Triangelnet i riggen

GENNOMFØRBARHET

Alle hovedelementene i verket er tidligere utført av de involverte. Byemark Stål har laget riggen en gang tidligere. Matias har allerede laget en monumental mosaikk (13x20 meter for Nasjonale Turistveier i Flondane) innenfor tidsfrister og budsjett. De italienske mosaikkverkstedene Fantini Mosaic og Travisanutto Mosaic, som vi har vært i tett dialog med og innhentet tilbud fra, har lang erfaring med monumental mosaikk og er autoriteter på området. De har flere år levert mosaikker til kirker og templer, restaurert antikk mosaikk og gjort store oppdrag for kunstnere som Frank Stella, Luc Tuymans og Christopher Wool. Største delen av belegningen på minnestedet er allerede utført av Team Urbis ved Agala og steinbanken langs Vestre Pæviljong foreslås med samme materialer som bankene langs lindsalléen, med stein og produksjon fra samme verksted i Larvik. Profilbelysning fra pæviljongtak mot blide følger samme modell på begge sider av Høyblokken.

Siden de utførende allerede har erfaring med de sentrale delene av prosjektet, har de kunnet gi konkrete og detaljerte budsjett- og tidsestimater. Med dette som forutsetninger, er det realistisk at prosjektet står ferdig sommeren 2028, 16 år etter angrepet.

KONKLUSJON

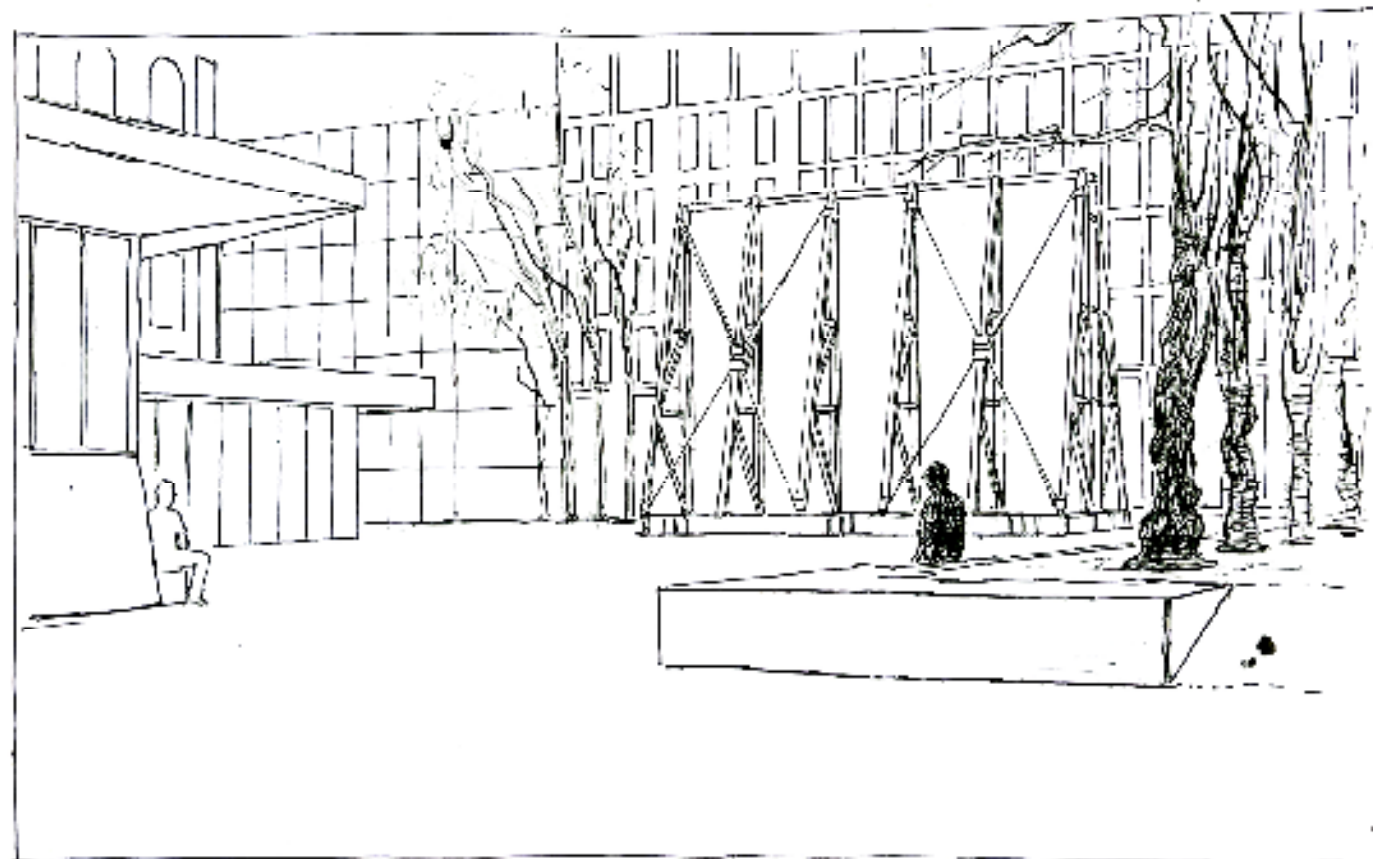
En åpen plass, med et viktig element sentralt plassert, skaper nye rom. Rom til store seremonier, til statsbesøk og markeringer med utplasserte stole. Rom for skoleklasser, bybrukere, tilfeldige forbipasserende og turister. Rom for ikke-regulært bruk. Åpenhet og spontanitet er nøkkordet for vårt minnested.

Ikke minst vil plassen gi rom for pårørende og etterlatte, med tilbaketrøst, beskyttede benkeplasser under pæviljongtaket og lindsalléen. Og rust med luft og plass til å være på stedet. Her kan man komme i direkte kontakt med begge åstedene, og med hendelsen.

Skulpturen er åpen for tolkning, og detaljeringen i mosaikken med hundretusenvis av unike stein gjør at man alltid kan oppdage noe nytt og fjerne bildet et nytt sted for hvert besøk. Dette kan gi en ro eller tvil, som freker i kirkerom, hvor det alltid er noe å hvile øynene på.

I stedet for å designe et helt miljø, har jeg hele tiden tenkt at jeg vil lage et kunstverk til de som ankom den 22. juli, og deres etterlatte. Forslaget har derfor også vært et spørsmål: Kan denne riggen holde opp det som er verdt å opprettholde?

Jeg tror denne skulpturen og plassen kan være en kraftig og varig opprettholdelse av minnet etter dem som ble drept 22. juli 2011.

Et nytt minnested etter 22. juli, for nåtidige og framtidige generasjoner

Henning Sunde,
Hanne Tyrmi og
Rainer Stange

*En Minnelund
for 22. juli*

En minnelund for 22. juli

Henning Sunde

Hanne Tyrmi

Rainer Stange

Terrorangrepet

For mange er 22. juli en dag da tiden stanset. En del av vårt samfunn og vår kultur ble angrepet. Liv gikk tapt.

Tiden som stanset

Vi søker ikke et minneste som glatter over det som er skjedd.

Det er hardt og brutalt, og du skal lønne det på kroppen.

Du skal føle at tiden stoppet opp den dagen.

Tidlig skisse av tiden som stanset

foto: Hanna Fernø

Tilnærming

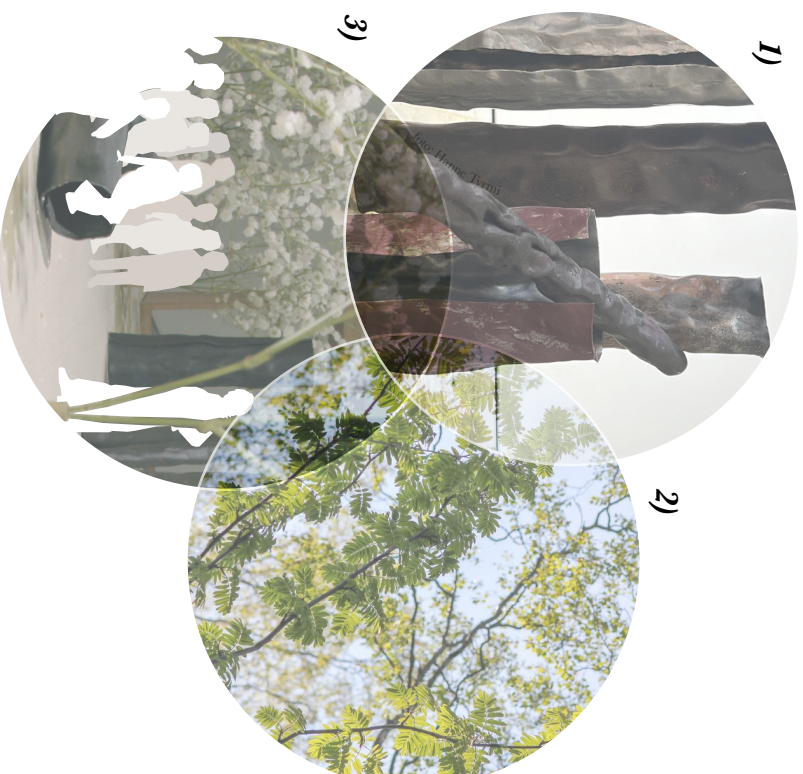
Forslaget består av tre hovedtemaer.

1) Selve terrorangrepet – det mørke, det harde, det vi aldri skal glemme.

2) Håpet og fremtiden – det lyse og det skjøre, det vi jobber for, som samfunn.

3) Omsorg, fellesskap og det å minnes. Det å minnes alene, det å minnes sammen og det å minnes som en nasjon.

I sum søker forslaget en balanse mellom det vi har mistet og det vi fortsatt tror på. Vi søker en enkel historiefortelling, men først og fremst en følelse, noe som må oppleves på stedet, av det skjøre - det vi aldri må ta for gitt, og som krever evig pleie.

Filmklipp om ideen:
(6 min)

<https://tinyurl.com/yc7fn72b>

Minnelunden

Minnelunden består av et varmt grusdekke som rammes inn av grupper med levende trær og blomster. I midten dannes en lysing. Her står 24 skulpturer av avkappede trær i bronse.

Skulpturene

I en lysning i Minnelunden står 24 bronseskulpturer, formet som avkappede trær.

Monumentalt og nært

Skulpturene har ulike størrelser, fra de små og skjøre, til de som er høye og tykke. De største er over 7 meter høye som gjør at de er tydelig til stede i byrommet.

Du kan gå inn blant trærne, holde rundt stammene, sitte på dem som ligger nede, og være til stede i Minnelunden.

Føle deg liten inni noe større.

Modellbilde fra Minnelunden, blant skulpturene

Bronse

- et varig materiale

Bronse har vært smeltet, formet og støpt i tusener av år. Det er et evigvarende materiale, og fortsatt kan vi beundre bronseskulpturer fra antikken.

Metallet er en legering av kobber og ulike andre metaller, for det meste sink. Legeringen gjør metallet mykt, som gjør det lettere å smelte og forme. Det er i utgangspunktet skinnende blankt, men overflaten blir ofte patinert i ulike farger gjennom oksidering. Over tid vil bronsen også oksidere mot grønt ved naturlig påvirkning fra omgivelsene. Ved berøring vil fargen slites ned, slik at metallet kommer fram.

Skulpturene skal patineres med ulike fargetoner. De varierer i høyde, omkrets og utforming.

Høyden på skulpturene varierer fra 1 meter til over 7 meter. Omkretsen varierer fra 40 cm til 110 cm. De fleste skulpturene er lukket, mens noen få har en åpen spalte, slik at vi kan skimte innsiden.

Overflaten vil få en struktur som kan minne om barken på trær.

Farger

- en annen type mørkt

Skulpturene blir mørke, men det blir en annen type mørkt.

Litt som skygger mellom

trærne i skogen, der fargespillet endres gjennom skiftende lys- og værforhold.

Grunntonen er matt svart, men der det kommer fram streif av andre farger som grønt, oker, lilla, rosa og grått.

Opplevelsen av fargene påvirkes av dag og natt, sollys og skyer, varme og frost, regn og snø. Kveldsmørket vil gi andre fargeopplevelser enn dagslyset.

Fargeprover fra støperiet Noack i Berlin

Modellering og støping

Produksjonen av bronse-skulpturene er håndverk fra start til slutt.

Produksjonen skjer i tre faser:

- I **modellfasen** modellerer kunstneren hver skulptur i bly, først i en målestokk 1:10 og deretter i 1:3 med en kjerne av tre. Blymodellene 3D-skannes og CNC-freses ut i full størrelse i enten styrofoam eller polyetylen.

Navnestubben modelleres i full størrelse. Bokstavene modelleres.

- I **støpefasen** lages gips- eller silikonformer av modellene. Hver av modellene deles opp i mindre støpeformer som fylles med flytende bronse. De høyeste skulpturene blir forsterket innvendig med stålrammer. Disse blir ikke synlige. Delene sveises sammen og overflatene pusses og sisleteres.

I **patineringsfasen** blir hver av skulpturene patinert med ulike fargetoner gjennom oksydering og varme. Til slutt monteres stålplater til bunnen av hver av skulpturene, for innfesting til betongen under jordlaget i Minnelunden.

Filmklipp fra støperiet
(3 min)

<https://tinyurl.com/49cm48v4>

Støpeprosess fra Noack i Berlin

Det grønne

Trekronene danner en "lovsal" som gir sikte inn i lunden under bladene. Lysningen rammes også inn av et dekke av blonsster og lavete busker. Dette gjør lunden intim, frodig og levende også for trærne vokser seg store.

Plantepalett

Trelundene består av rogn, asal, villapal, villmorell og hagtom. Under trærne vokser blåveis, villroser og eføy.

Asal blomsterknopp

Illustrasjon fra *Norges planter* av Knut Fægri

Rogn i blomstring

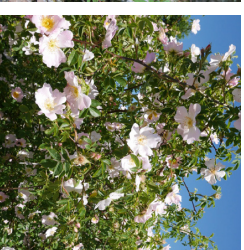
Villapal i blomstring

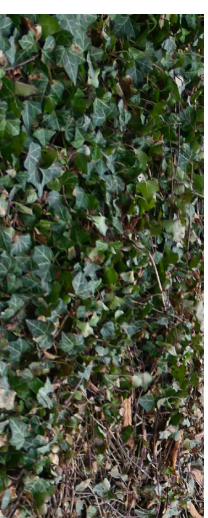
Villmorell i blomstring

Blåveis

Villrose

Eføy - vintergrønn

Plantegeografi

Forslaget innebærer å hente frø fra hele Norge og la disse vokse i en planteskole til de er klare for å plantes ut i minnelunden om 2-3 år.

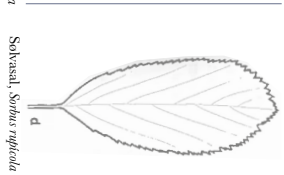
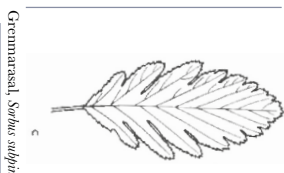
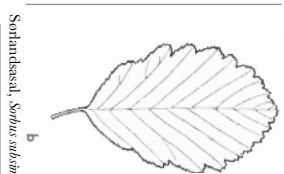
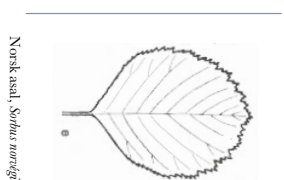
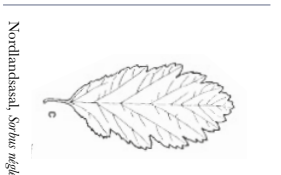
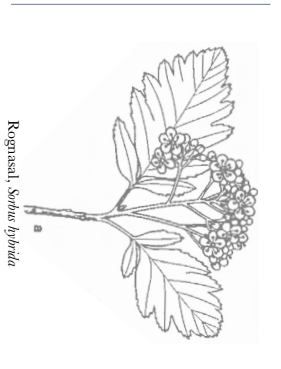
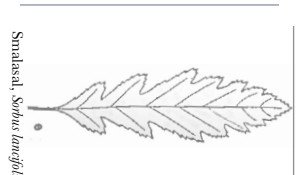
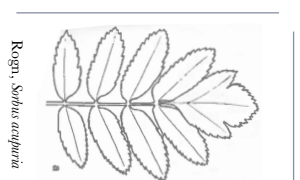
Når trærne plantes ut vil de være rundt 2 meter høye. Om ti til tolv år er de ca 5-8 meter høye.

Fra Rognslekta, Sølvasalslekta og Småsalslekta henter vi:

- *Solasal*
- *Norsk asal*
- *Bergasal*
- *Rognasal*
- *Smålasal*
- *Fagerrogn*
- *Nordlandsasal*
- *Sognasal*
- *Småasal*
- *Gremmarsasal*
- *Sørlandsasal*
- *Villapal*
- *Rogn*

I tillegg benytter vi:

- *Vilmorell*
- *Hagorn*
- *Nyperose*
- *Blåeis*
- *Eføy*

Smålasal, Sørlandsasal og Gremmarsasal

Illustrasjoner fra Norsk - Svensk - Finsk Flora av Johannes Lid

Filmsklipp om plantene (3 min)

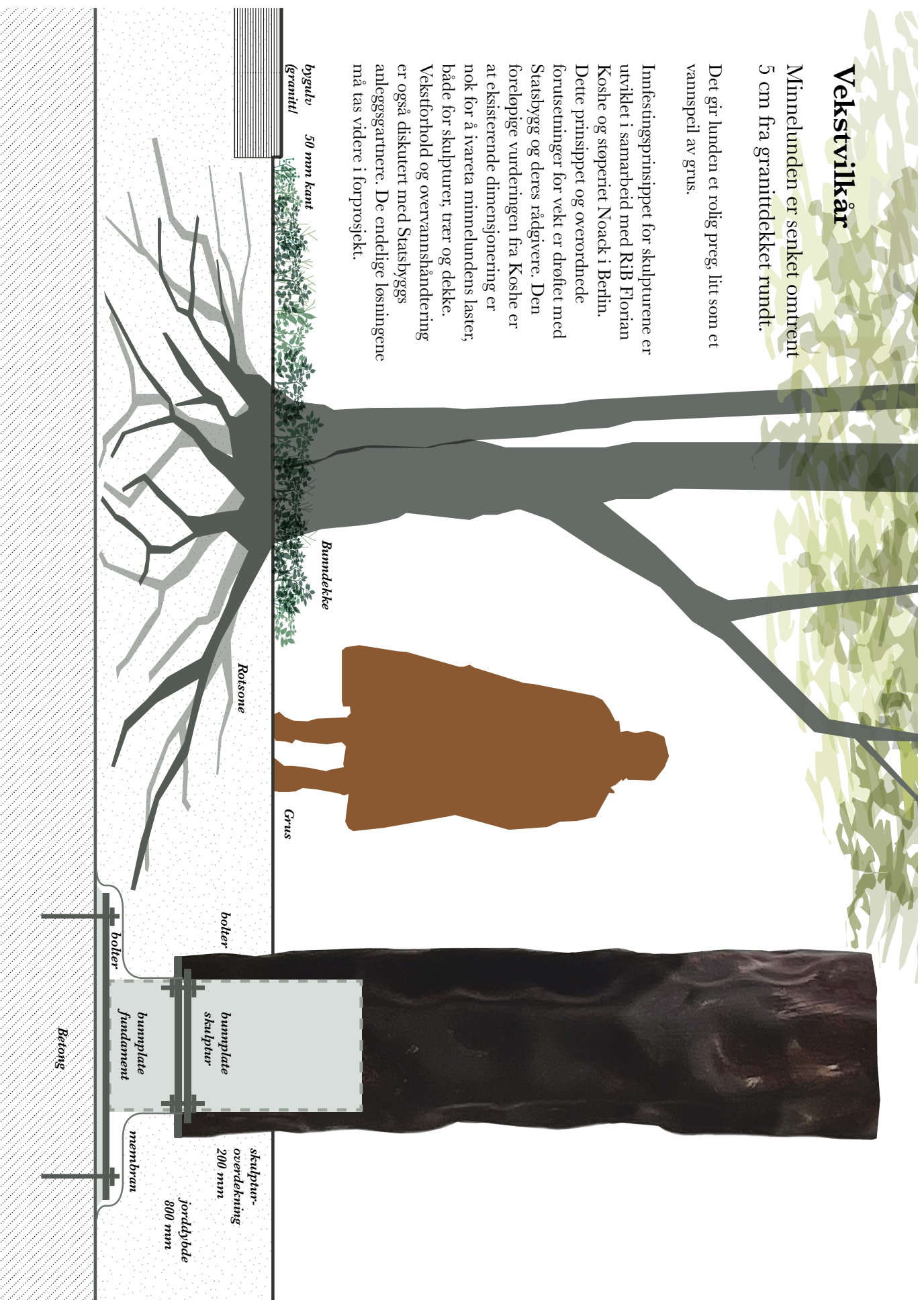
<https://tinyurl.com/3k4n54xm>

Vekstvilkår

Minnelunden er senket omtrent 5 cm fra granitdekket rundt.

Det gir lunden et rolig preg, litt som et vannspeil av grus.

Infestingsprinsippet for skulpturene er utviklet i samarbeid med RIB Florian Koshe og støperiet Noack i Berlin. Dette prinsippet og overordnede forutsetninger for vekt er drøftet med Statsbygg og deres rådgivere. Den foreløpige vurderingen fra Koshe er at eksisterende dimensjonering er nok for å ivareta minnelundens laster, både for skulpturer, trær og dekke. Vekstforhold og overvannshåndtering er også diskutert med Statsbyggs anleggsartnere. De endelige løsningene må tas videre i forprosjekt.

Geologi

Granitdekket foran Regjeringskvartalet som rammer inn minnelunden har et kvalitetsmessig, men kjølig preg.

Grusdekket inne i minnelunden er tenkt å ha en varmere tone og gi en annen følelse og lyd når man går på det.

Eksakt type grusmateriale vil avklares i forprosjektfasen, men en størrelse på 0-4 mm på grusen er sannsynlig. Dette gir en rollestøvennlig bruk.

For å skjerme trær, blomster og busker, vil det i overgangen til grusen etableres enten bedkantbøyer eller mindre kantstein i fra samme steinuttak som grusen.

Farge-tonen til grusen skal gi en varm følelse til lunden og må også sees i sammenheng med farge-nyansene til skulpturene.

Blondskygge på grus

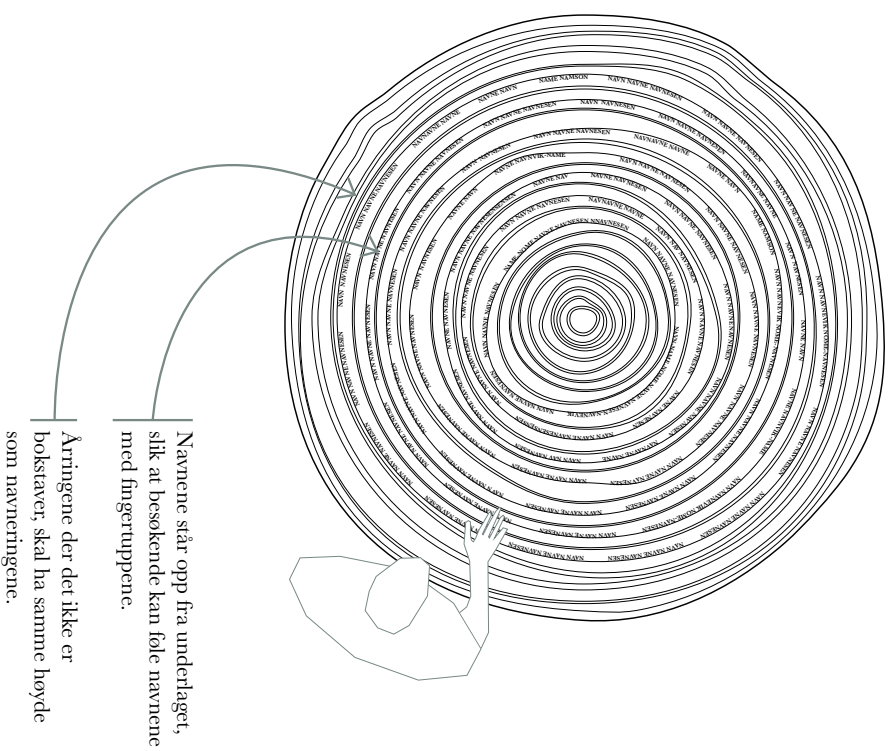
Materialpalett. Steinen til høyre i bildet er granitten i plassgulvet på Johan Nygaardsvolds plass

Det å minnes

Sentralt i minnelunden møter den besøkende en stor stubbe. Her står navnene på de drepte som årtinger i treet. Minnelunden kan romme større seremonier, men får også en intimitet og nærhet ved mindre og mer personlige besøk.

Navnestubben

Navnene til ofrene plasseres som årringer på stubben. Ved berøring vil fargen slites ned, slik at det skinnende metallet kommer fram.

Navnestubben med 77 navn. Stubben er egentlig tenkt noe lavere enn det bildene viser, slik at rullestolbrukere kan se og ta på navnene.

en skoleklasse på besøk i Minnelunden

seremoni ved minnesteedet

Årstidene

Minnelunden vil endre seg med årstidene, der hver sesong har sin stemning.

snitt 1:50, minnelunden om ca 10 år

foto: R. Steine

foto: audehildbakken

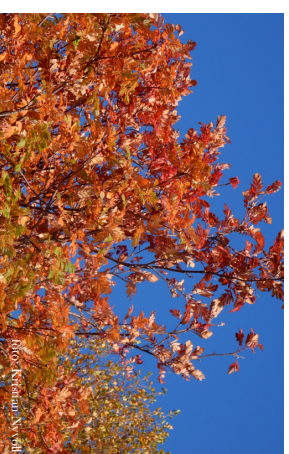

foto: Kristian Nyvoll

foto: audehildbakken

årstidenes gang i rogn og asal

Belysning

Om vinteren lyses lunden opp av en sterk lyskilde. Lyskilden er plassert høyt oppe og lyset på skrå nedover. Det gjør at når man står utenfor lunden, vil skyggene komme mot deg og både skulpturene og trærne står fram som mørke silhuetter.

Når vi går *inn* i lunden og snur oss rundt, skjer det noe.

Lyset gir oss en annen opplevelse.

Skulpturenes overflate får et spill av lys og skygge, og fargene kommer fram. Trærne framstår levende med sin bark og mose og grener, der knoppene etter hvert vil springe ut.

Dette gir opplevelsen av minnestedet en ekstra dimensjon, som handler om viktigheten av å sette lys på det mørke.

I tillegg gir lyset en varm og inviterende opplevelse av lunden i de kalde vinterdagene.

Filmklipp om opplevelsen
gjennom året (4 min)

<https://tinyurl.com/256ftw7>

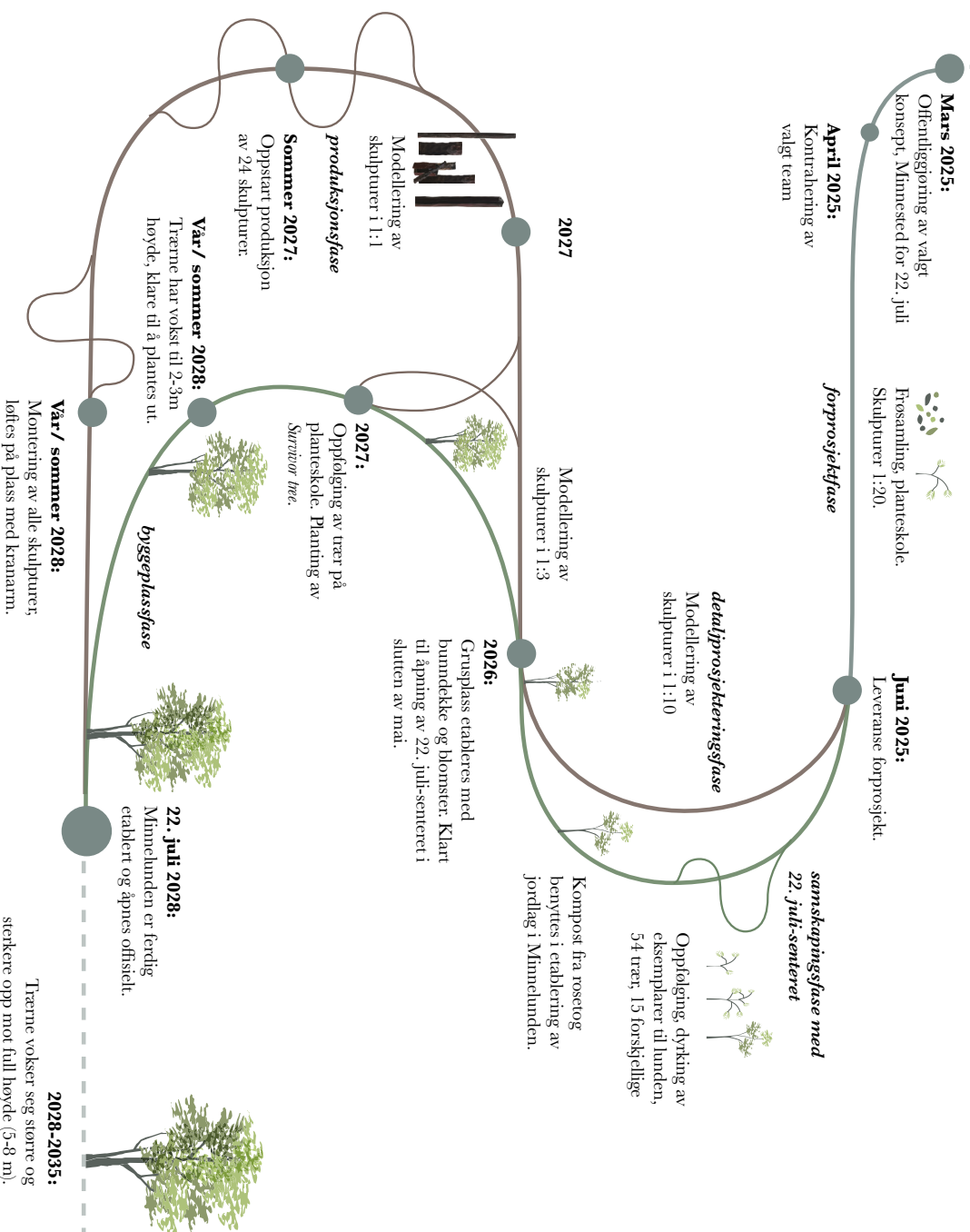
Gjennomføringsplan

Minnelunden kan stå ferdig i sin helhet til sommeren 2028.

Det er mulig å se for seg at grusdekket med blomster og busker (ev. inkl. fundamentering) blir ferdig til åpningen av 22. juli-senteret i mai 2026 og at planting av trær og monteringen av skulpturene kommer i etterkant. Både plantingen og monteringen kan også tenkes å bli en gradvis prosess og en opplevelse i seg selv. Dette er noe som kan undersøktes i forprosjektfasen om forslaget går videre og i dialog med 22. juli-senteret.

I så fall vil frandriften forløpe slik: Etter forprosjektet blir det et arbeid med to parallelle prosesser. Den ene er modellering og støping av skulpturene, der modelleringen skjer for hånd og tar ca to år for alle de 24 skulpturene. Deretter følger omtrent ett år med støping og oppfølging på støperiet. Det andre prosessen er anleggelse av lunden med dekke og vegetasjon, samt at trærne vokser i planteskole før de kommer ut i minnelunden.

“The Survivor Tree” fra 9/11 New York kan bli en integrert del av lunden og kan plantes på et egnet tidspunkt.

Et sted å være

Byrommet er omgitt av høye og store volumer (A-blokka, H-blokka og Finansdepartementet). Minnelunden gir en annen og mer menneskelig skala til området.

trærne og skulpturene gir en annen, mer intim skala til byrommet

Lunden i byen

Mellom høye nabobygg blir lunden et mer intimt rom i bylandskapet.

Høyden og dimensjonene danner en sammenheng med Vestre paviljong og inngangspaviljongen til 22. juli-senteret, samtidig som de underordner seg den historiske Lindealleen mot nord.

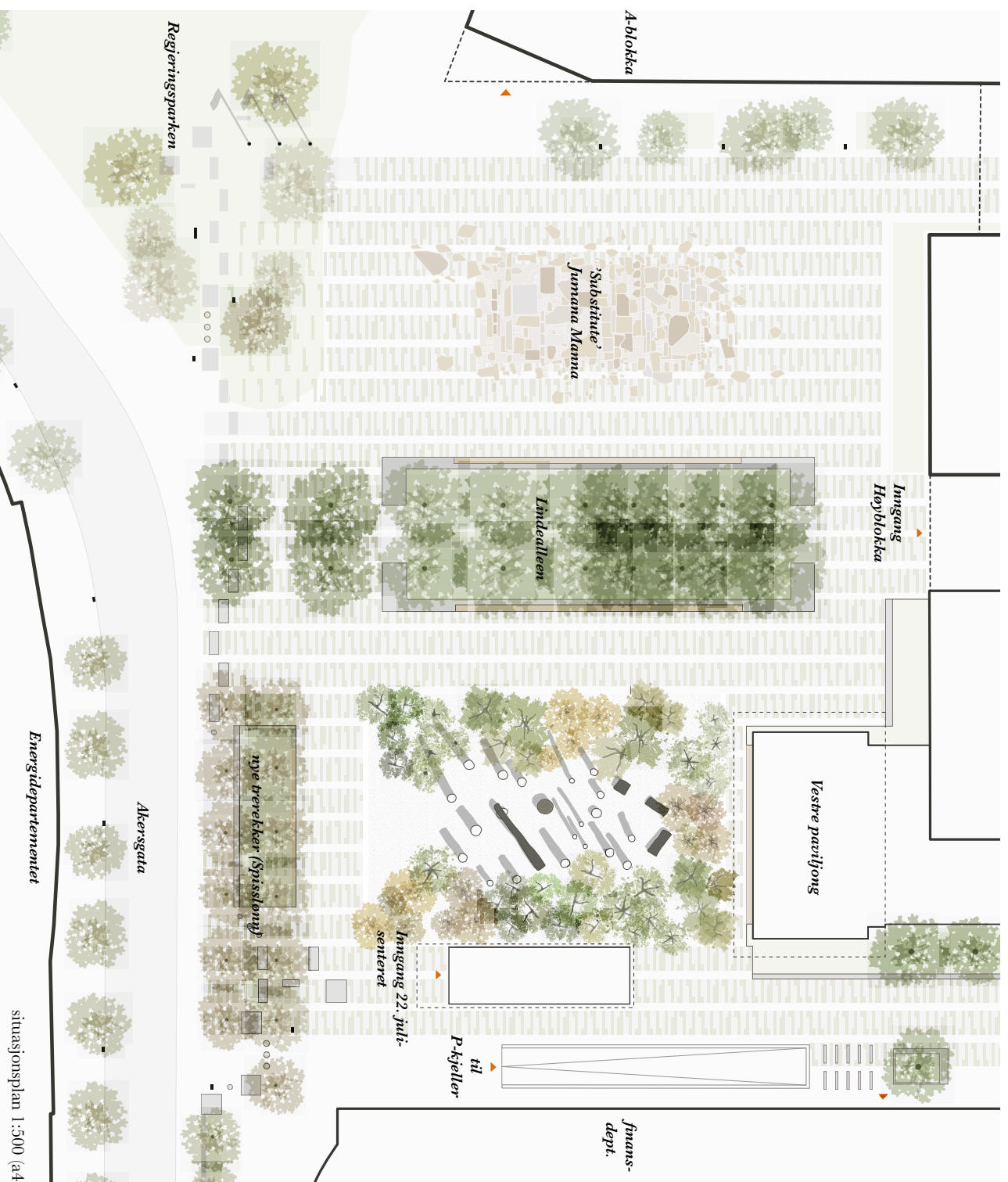
situasjonssnit 1:500 (a4)

Situasjonen

Minnelunden gir det nye Regjeringskvartalet et grønt oppholdssted til minne og refleksjon over 22. juli.

I den overordnede situasjonen er forslaget tenkt i samspill både med den nye regjeringsparken og ha en tematisk kobling til de andre kunstverkene i området; *Substitute* på bygget av Jumana Manna, *Akk4* i pyramidehallen (A-blokka) av Outi Pieski.

Utenfor selve plassen for minnesteedet foreslås det å ramme inn Minnelunden ved å tilbakeføre Lindalleen ut mot Akersgata, samt etablere en tydeligere trekke langs gatestreket.

Monica Narula,
Jeebesh Bagchi
og Shuddhabrata
Sengupta (Raqs
Media Collective)

*22 July
National
memorial*

22nd July Memorial

A Proposal

Raqs Media Collective

The 22nd July Memorial is of deep significance to the world. In its intention and care, it speaks in more than one way, and in more than one language to the world.

It also poses a fundamental existential question: How can we think of a memorial that has to stand opposed to silence, confronting an act that wanted a lively, growing, society of many tongues, many sounds, and relationships to go silent?

We want the Memorial to generate the affect of what we name as *polyphonic sobriety*. A place that can embrace a multitude, and equally where an individual can attain tranquillity and converse with personal grief. The Memorial can become a unique place that people from all over the world can gather in. Here, they can find expression for dormant grief, attend to the rustling murmur of their un-uttered speech, and address the deep necessity to connect across histories, and geographies.

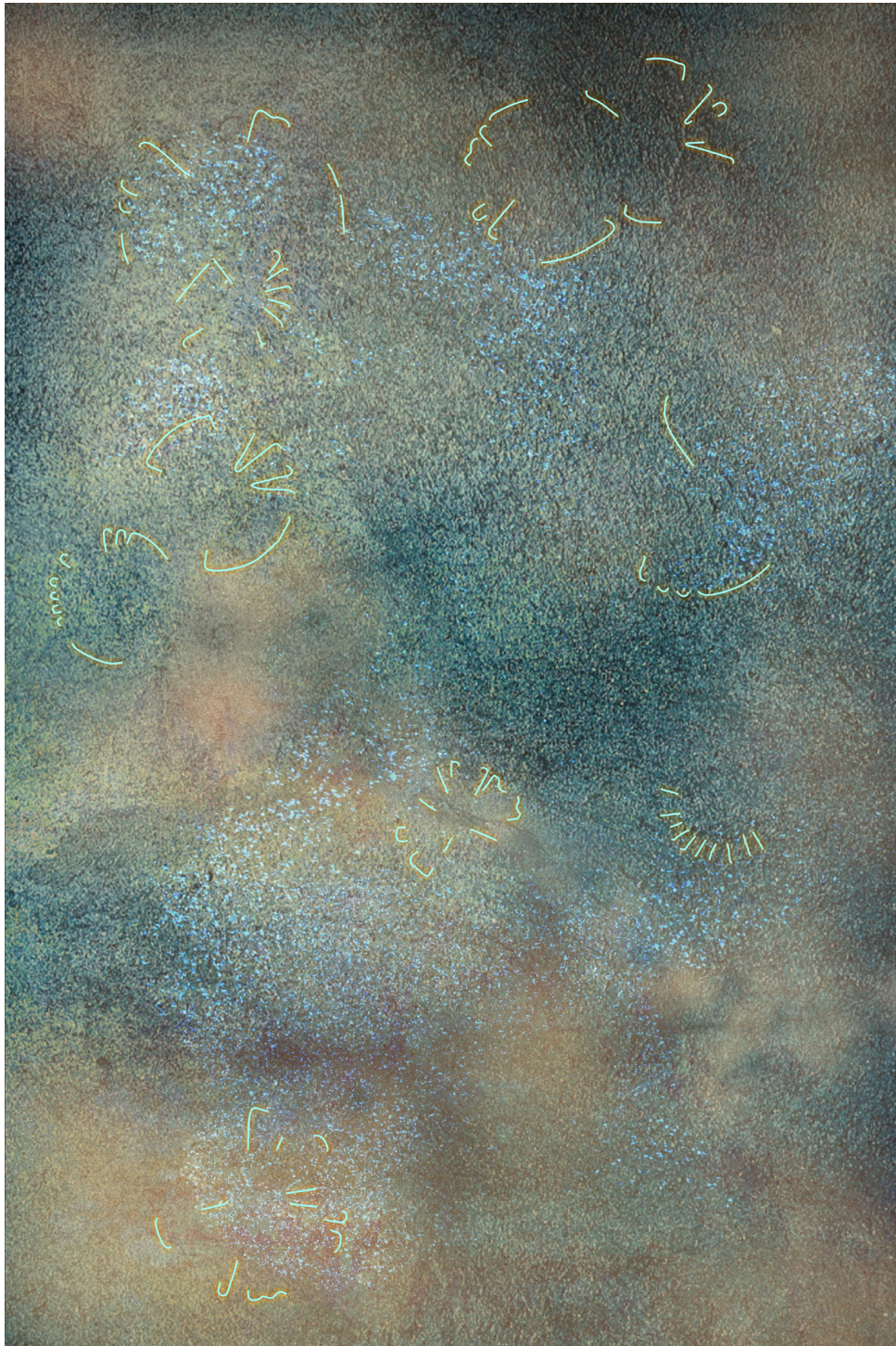
As guests, we do not name our proposal. The day is of too large a significance to be named by us. Through our construct we offer a concept of a *time-oasis*. An oasis is a place that offers respite and beauty in a difficult time. We offer our proposition by making time itself the material of remembrance, an oasis of time.

**Image: 77 Illuminated Memory Lines*

To re-awaken memory is to reactivate pathways. The more something is remembered, the deeper the pathways become etched. When memories connect to further memories, recollections thicken.

Memory, we could say, is the scrawling map of this surge and swell.

The effort against the erasure of a collective memory relies on the construction of structures and epitaphs as *concrete* bearers of memory's pathways. Memories are then able to flock, making new marks on the difficult and unstable surfaces of historical violence.

**Image: 77 Illuminated Memory Lines inlaid into the concrete ground.*

Quotes from our conversations, with survivors and stakeholders:

- * If you had not come back that day I would not be here...
(by a child born exactly a year after 22 July 2011 to her Survivor-Mother)
- * I am a Time witness, my self-description keeps memory alive
(by a mother of a young woman who was killed at Utøya)
- * I want to feel a good sadness
(by a member of the 22 July support group)
- * I do not want to be re-traumatised
(by a civil servant who works in H-Block, overlooking the site.)
- * The experience of leaving the Memorial Centre and the Memorial Site should foreground a feeling of lightness and hope, not heaviness and remorse. But we should remember that this is a space that remembers a politics.
(by an AUF Member)
- * It takes years to love someone again when someone goes through such a moment of cruelty
(by a survivor and volunteer at the 22nd July Memorial Centre.)
- * The day after was a day of grief and a million flowers
(memories of many)

*Image: Bird-Clock Imprint

*Image: Sea of flowers and light on July 25, 2011, Reuters/Fabrizio Bensch

To deepen our response to this collective memory, we engaged with personal telling, and with repositories of images, narratives, and analysis spread across forums, platforms and people. We encountered an extraordinary range of felt experience. Haunting words were uttered and sentiments shared, as well of the memory

of a country's outpouring of flowers. And in all situations, people spoke of the urgency of confronting the cruelty of demagogues.

It is in this terrain of the inner life of singularities and collective grief that a memorial has to be able to touch lives, and etch yet newer pathways to an expanding *future of memory*.

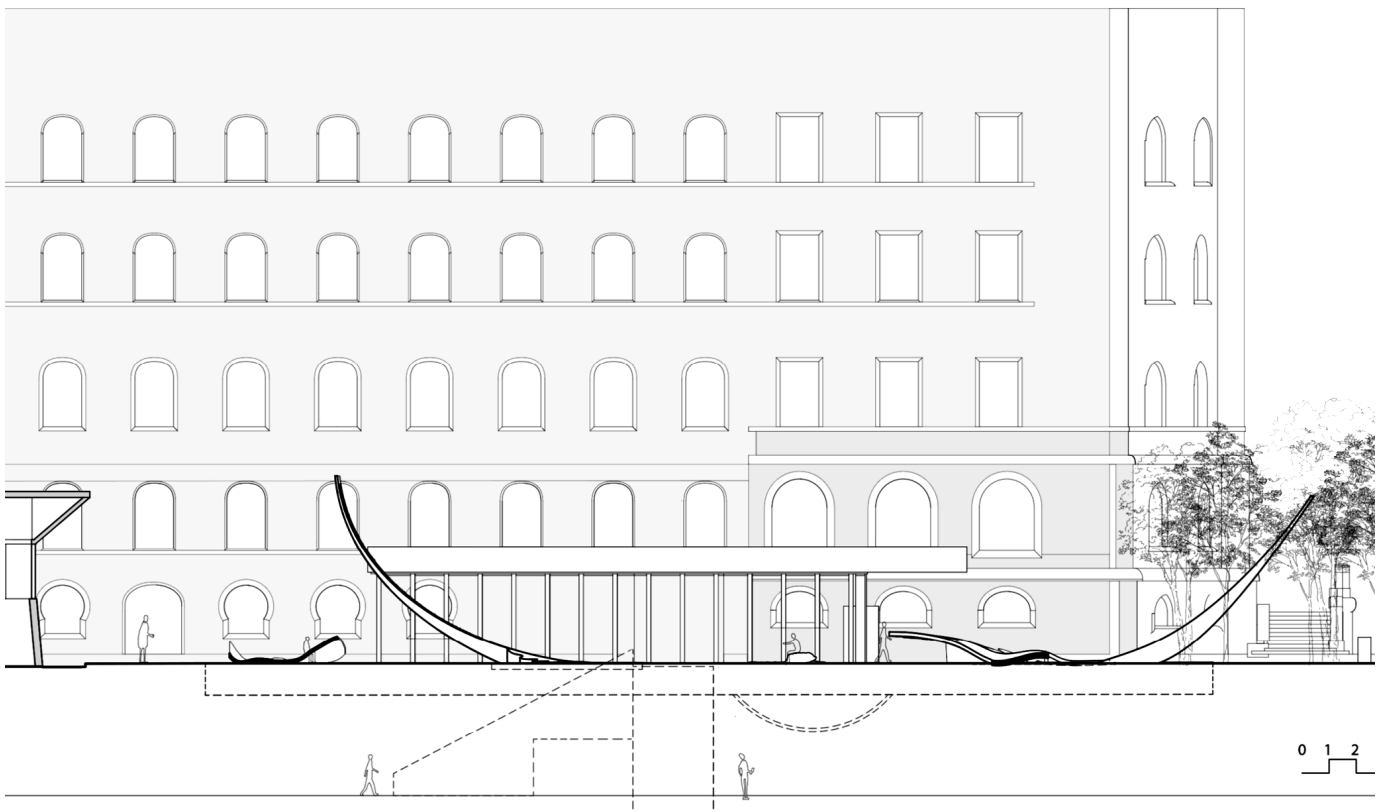

An imaginative expansiveness: embodiments of *jijivisha* (जिजीविषा), a word in Sanskrit evoking the intense desire to live even when one is in the midst of shock, injury, and death.

Over the years, memory lines become faint and discontinuous because the passing of years puts them in hibernation. They cannot be brought to life in the present merely by the act of recall.

That will not suffice to steer us into an understanding of the contestations that are at stake, or the complexity of lives struggling to speak. Memories are all intensities that travel in time. They layer, they obscure, and most importantly they make for entanglements.

Memory-lines seep into our time, resonate in our present conversations, talk to our future time, and dive into other worlds.

A memorial is an offering that transforms memory-lines so as to make strangers familiar to each other, and intelligible to the strangers yet to come (in the future).

In making a concept for the 22nd July Memorial, we sought to create a space that inspires acts akin to the offering of flowers: ephemeral in their mark, and enduring in their compassion.

*Are you my private sadness?
Are you truly the sadness
Of a single person?
Is it conceivable
that you are mine alone –
For I cannot understand you
except to think that you might be
a secret sadness the flock
has bidden with me?*

(late Taba Mohammed Ali)

**Image: Ochre Imprint inlaid into the concrete ground.*

*Shattered clock of Møllergata,
after the explosion*

*Unfurled wingspan of White Throated
Dipper/Fossekal, Norway's National Bird,
in a moment of flight.*

We spent time studying that day's relic of a broken clock - of Møllergata 19 - which splintered at the time of the explosion. That fracture of time needs to be held in the embrace of memory-lines.

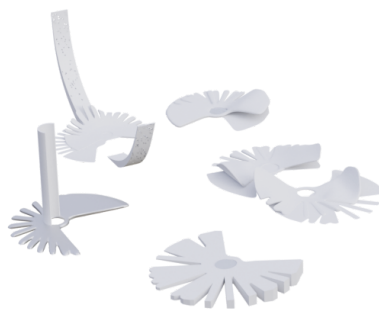
Each person is a constellation of, and in, time. So many trajectories, layers, and visions make a life, in each beating heart, in each breathing body. On that day, a violent rupture shattered so many possibilities, destroyed living constellations; it broke time.

We drew variations of the day, with the form of the broken clock as a start. We realized an uncanny resemblance between the clock hands and the wingspan of a bird in flight. That became the icon of the moment for us.

To us the form of the memorial must speak to time – to the constellations of time that got severed, but more so the telling of a new time that will take us into the future, our collective tomorrow.

3 - 4 m

4 - 7 m

7 - 9.5 m

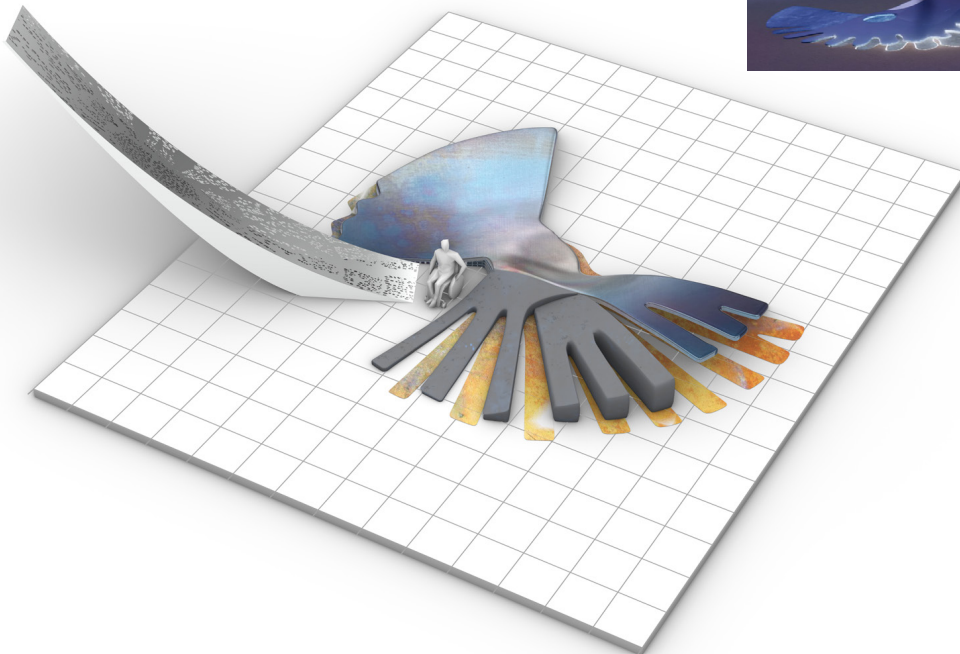
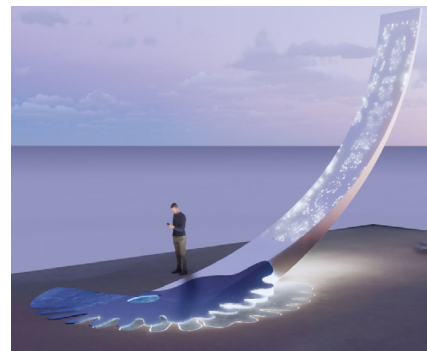
**Image: Bird - Clocks*

Jantar Mantar
Astronomical Observatory 18th
Century CE, Delhi
Time Keeping Devices

We all know that in the days of our lives some hours feel longer, some hours become fused with others, some are shorter, some are swift – this is how life is lived. 24 hours are different in experience for each person and each day. Living is an overflow of time, in the past, present and in the future. The broken and missing part of the clock-face however can no longer be measured in hours. Life-times have been taken away, and brutally halted in their journey.

Our bird-forms are each expressing both the fact that the cut part can never be replaced, and that the hours are felt differently. They do a double-act of acknowledging what is missing of those gone away, and the experience of lived time for those of us in the present.

The bird-clocks offer another specific double act of time too, through their shadows on the ground.

These shadow-imprints are the shadow of the day-after of the event. They carry the warm tones reminding us of flowers that were offered in the millions. They carry the limit of time that the day left as a shadow on the ground.

The bird-forms elevate from the imprint towards the sky, they offer flight with the strength drawn from moments of collective endurance.

**Image: Congregation of 200 people on a summer afternoon*

In different mythological traditions, birds tell direction, they offer visions, they gather and fly together. They are messengers, migrants and travelers par excellence. We are thinking of the number of people of different ethnicities and nationalities, from Iraq, Turkey, Kurdistan, Somalia, Nigeria, India, Sri Lanka, Georgia, Thailand and other places, who, together with ethnic Norwegians, made up those who died and those who survived the 22nd of July.

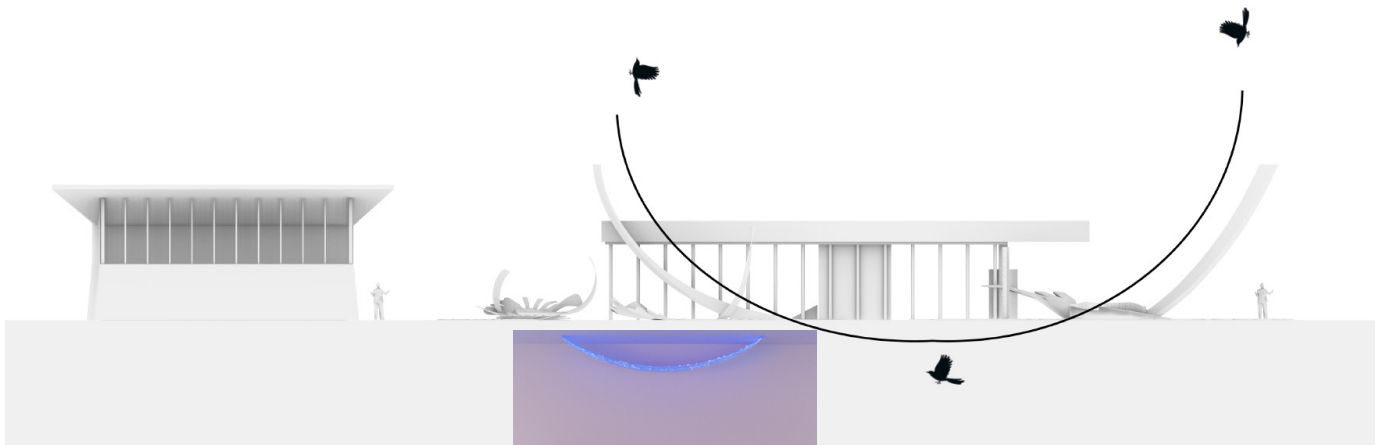
The proposal for the memorial expresses itself as an arena that welcomes speech and dialogue as it builds on collective remembrance and introspection. It becomes a place that brings people together into relationships of mutual recognition and respect – and into wonder at the possibilities of common futures.

It is a form that the world can listen to, and echo, and share. There is no hierarchy of ways of being in this place. Nor is the space oriented in any hierarchical axis of front and rear, or centre and margin. It is possible to walk a few steps, in any direction, from anywhere in the space, and still meet an arc, a marvel, and reflect on one's own presence.

In the best traditions of democracy, it is in fact best seen as a forum of forums, with micro-forums within it. The largest conversations will occur on ceremonial occasions, such as the annual observance of the memory of the tragedy on 22nd July each year, where speech and dialogue will fill the air.

*The Conference of the Birds
Farid-ud-Din Attar,
12th Century CE, Iran
A Flock of Birds
Becomes a Parable for Democracy*

**Image: Diagram of Time Arcs dipping inside the 22 July Memorial Centre echoing bird swoop between sky and water.*

Our clocks are also birds, and our birds are also clocks. Clocks speak to time, birds are creatures of the air, as well as the ground. Their ascent and descent connect earth, water, sky. They soar and they dive.

Our bird-clocks too, soar, and dive.

The 'arc' of the dive breaks through the ground and forms an illuminated curve that extends into the general area (behind the admissions desk) of the 22nd July Memorial Centre that is situated underneath the memorial site itself. This curve is LED screen, suspended from the ceiling of the Memorial Centre.

This curve of the dive is also a bridge between the Memorial and the Memorial Centre, between what is under the ground, what is on the ground, and what soars above the ground into the sky. It is a bridge between swooping down, a dive to the ground and a soar up, and a moment under (both ground and water).

The flexible P4 LED RGB mesh that closes the 'dive' curves in a glowing arc on the ceiling of the Memorial Centre. Visitors to the Memorial Centre can look up from the necessary density of ideas and information to a luminous accent that transports them with beautiful animation, using nature metaphors, including tide and weather patterns.

**Image: Late evening in Spring*

Someday in the proximate future, a civil servant will look down from the H-Block high-rise at the memorial, and as snow falls on its forms, he will be reminded that the vigilance it takes to keep a society open, to make democracy, is not only a form of government but the substance of everyday life.

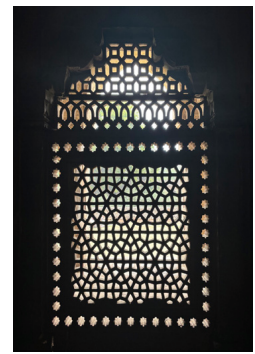
Jaali/ Mesh

All the arcs are laser-cut with jaali, inspired by a characteristic feature of traditional and modern buildings in Delhi. A jaali (jali, meaning “net”) is the term for a latticed screen, with an ornamental pattern constructed through the use of calligraphy, geometry or natural patterns. In the case of our time-arcs, the pattern comes from the channels of flow of life-matter in plants.

Jaalis let air in, they help structures breathe. Porosity permits structures to be stronger.

This holds too for societies.

They also make for a play of light and shadow: in the day with sunlight, and at night with an inner glow, lit by a careful placement of LEDs that come on as light falls. The jaali-arcs are made of aluminium, using a metal that is light and the form soaring - the affective experience of the work.

Window screens in Mortar
16th Century CE, Delhi
Surface and Light

Someday in the not-so-distant future, a survivor-friend, a 'time-witness', grown mature, might occupy a private moment, carved out of a busy day, to remember a friend fallen in Utøya into a state of cruel death that is also a mysterious eternity of youth.

**Image: Illuminated laser-cut aluminium 'Time Arc' at night.*

Concrete

The ground of the memorial is made from concrete that expresses earth (ochre, the world's oldest pigment) and water (blues of Norwegian water and sky). This will be flecked with mica, that gleams in the light and adds depth to colour. The concrete will also contain Ringerike stone - calcareous shale - which is found on the ground of Utøya. Often, this stone features fossils - graptolite, mollusc fragments, a few partially preserved trilobites. From these, it can be inferred that the stone dates to the lower Paleozoic. The mixing in of this material will be a subtle gesture, endowing the site with a profound temporal depth. It will be another play with time.

Part of the bird-clocks will also be made with concrete. The concrete parts will be where people can sit on, and it will have a smooth surface that invites touch. The way the concrete will curve will assure the eye of its strength, and welcome the bodies of the visitors.

Concrete is in consonance with 20th Century Norwegian traditions, and is closely connected to the architectural history of the Government Quarter.

The concrete surface will change over time, leading to a 'fading', and will have a patina over the years. If desired, it can be easily renewed through a simple treatment that will refresh the concrete.

This 'mutability' of the concrete can be seen as a metaphor for memory – the future will decide whether to allow the fade and patina, or to re-cover the forms with a new layer. Every future reflects on the past.

Ringerike Stone from Utøya

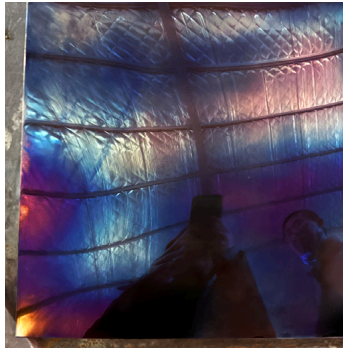
Experiments with Pours & Mixes

**Images: Concrete forms*

One day, a bereaved parent, sister, brother, lover will find solace in leaving flowers, again, in a private ritual on the birthday of a lost beloved, at the foot of an arc soaring into the sky. Grief, never forsaken, could mellow over time.

Blue

(We have tested the metal forms (burnished steel) with a global production agency and it is realisable within the resources allocated).

Someday in the coming future, a memorial could also become a means to heal the past, take responsibility for the present, and embrace the future.

**Image: Profile image of the largest Bird-Clock & Time Arc*

With blue we propose a threshold state that refuses given divisions in life. Like twilight, it encompasses both day and night, both life and submergence.

We intend to make parts of the bird-clocks with heat-treated steel. The heat-treatment turns steel an azure blue, again invoking a sense of the aerial and the marine – two elements that so abundantly express the horizon.

Heat-treated steel has added resilience and strength by having been tempered by fire. Norwegian society was tempered by the events of 22 July.

We are also testing samples with blue pigments and ground stone to arrive at an expressive blue in the concrete of the bird-clocks.

Name-Stele

**Image: Name-Stele*

One day in the uncertain future, a group of students and their teacher, having understood and discussed everything they received in the 22nd July Centre, will stand at the memorial for a deeply felt epiphany regarding the vitality of an open society.

**Image: Illuminated Name-Stele viewed from Linden Alley at night.*

The Name-Stele is a unique form in the space. It is inspired by a gnomon - a sundial. On its curving embrace are etched the 77 names of those who lost their lives on that fateful day. Made of creamy Norwegian marble, it will hold care, and the names will glow in both day and night. A thin metal sheet embedded within will make sure that the names are easy to read.

The font we will use to carve the names in marble is 'Leif', a font designed by a Norwegian Type Foundry - Norske Skriftkompani. The names, for us, are here etched on to the surface of time. Inspired by the idea of the passing light of time, they are as delicate and fragile as a beam of sunshine, but as enduring and strong as the passage of each day.

Those who died will be remembered through the marking of time, not just on the 22nd of July each year, but every day.

The ground of the Memorial will be etched with 77 forms (one for each life lost), echoing the bird-clocks. These, as well as the lighting of the Name-Stele, will use LED lighting channels, with sensors to respond to light conditions. The designing has been done keeping in mind that lamp fixtures can be changed when needed.

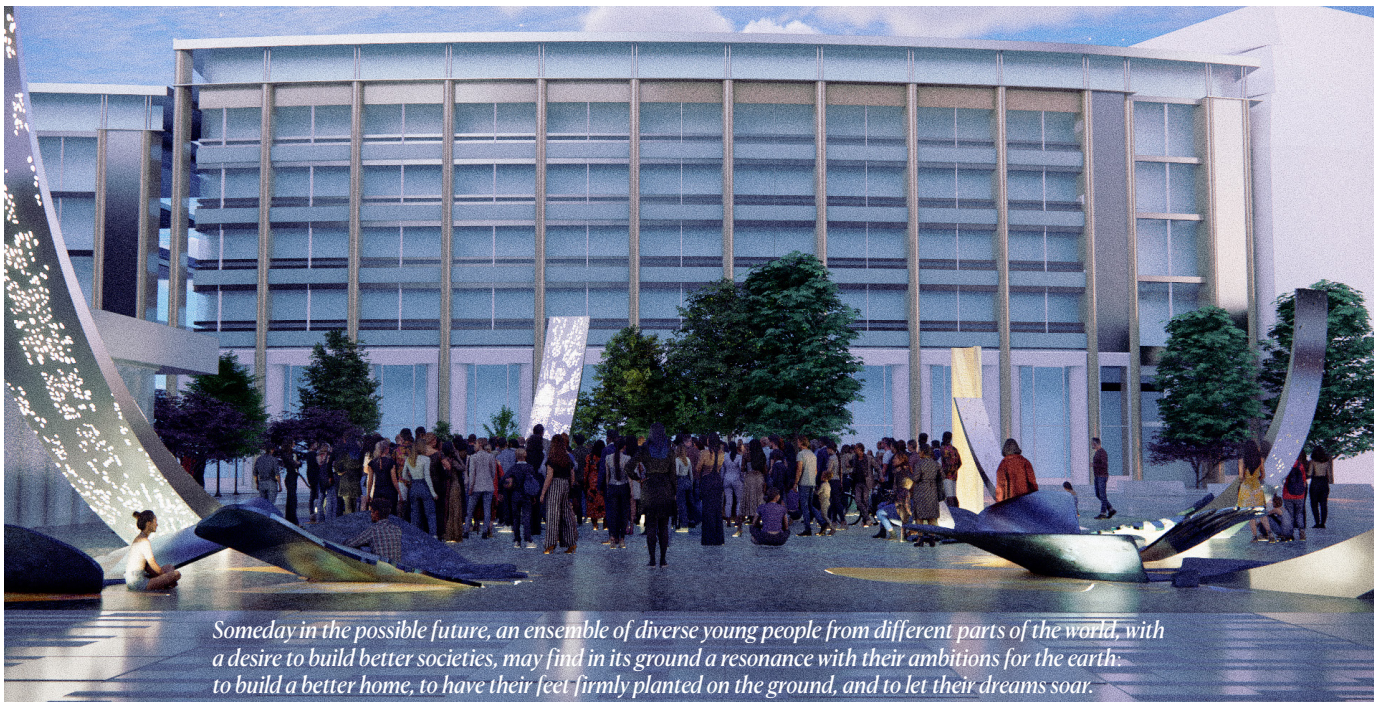
As light will fall, the space will be a luminous zone, the night a time of dreaming and reflection.

Within the space, circuits and routes make themselves known intuitively. Navigating from one formation to another is a transition along tonalities in which the body will find itself modulating between specific features as well as the entire experience of the space. The differentiated permeability of the site, and of how bodies interact within it, is expressed in form as well as realised as affect. Flows - in space, with people - permit life-forces to be expressed.

We flow to you from Delhi, a city with its own overlapping shadow of histories of sectarian

polarisation of different kinds. Some of the hatred that we have heard in our cities even made its way into the pages that framed the unspeakable acts of the 22nd of July, 2011.

Narratives and histories are distorted and deployed to fuel animosities with genocidal impulses. It is equally important for us that the 22nd July Memorial be a pivotal reminder that people - in movement, diverse but with a shared destination in a collective tomorrow - constitute both the living present and the future of living in the world today.

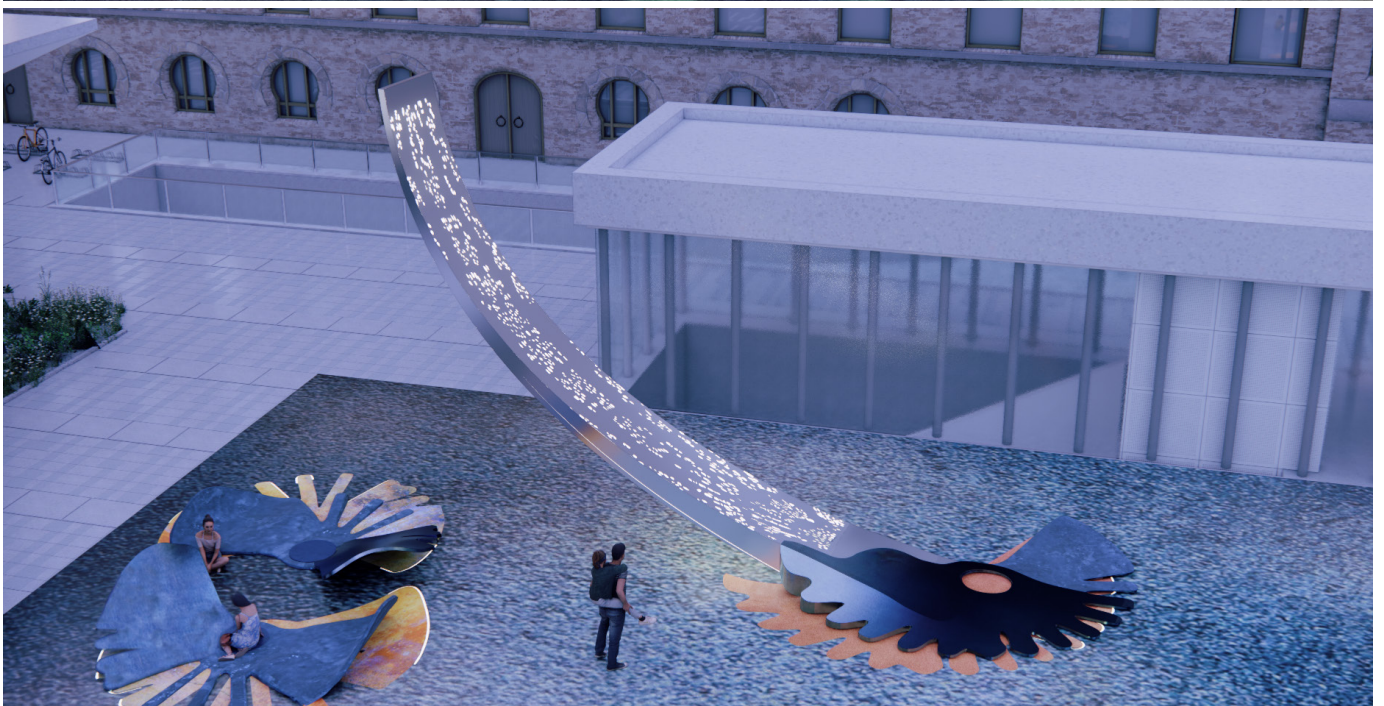

Image: Bird clocks, illuminated memory lines, Time Arc at late evening

Someday in the near future, a visitor to the 22nd July Memorial site in Oslo, may find herself able to pause in a site dedicated to the memory of a tragedy and celebrate the gift of being in an open society, a welcoming country, and a friendly city.

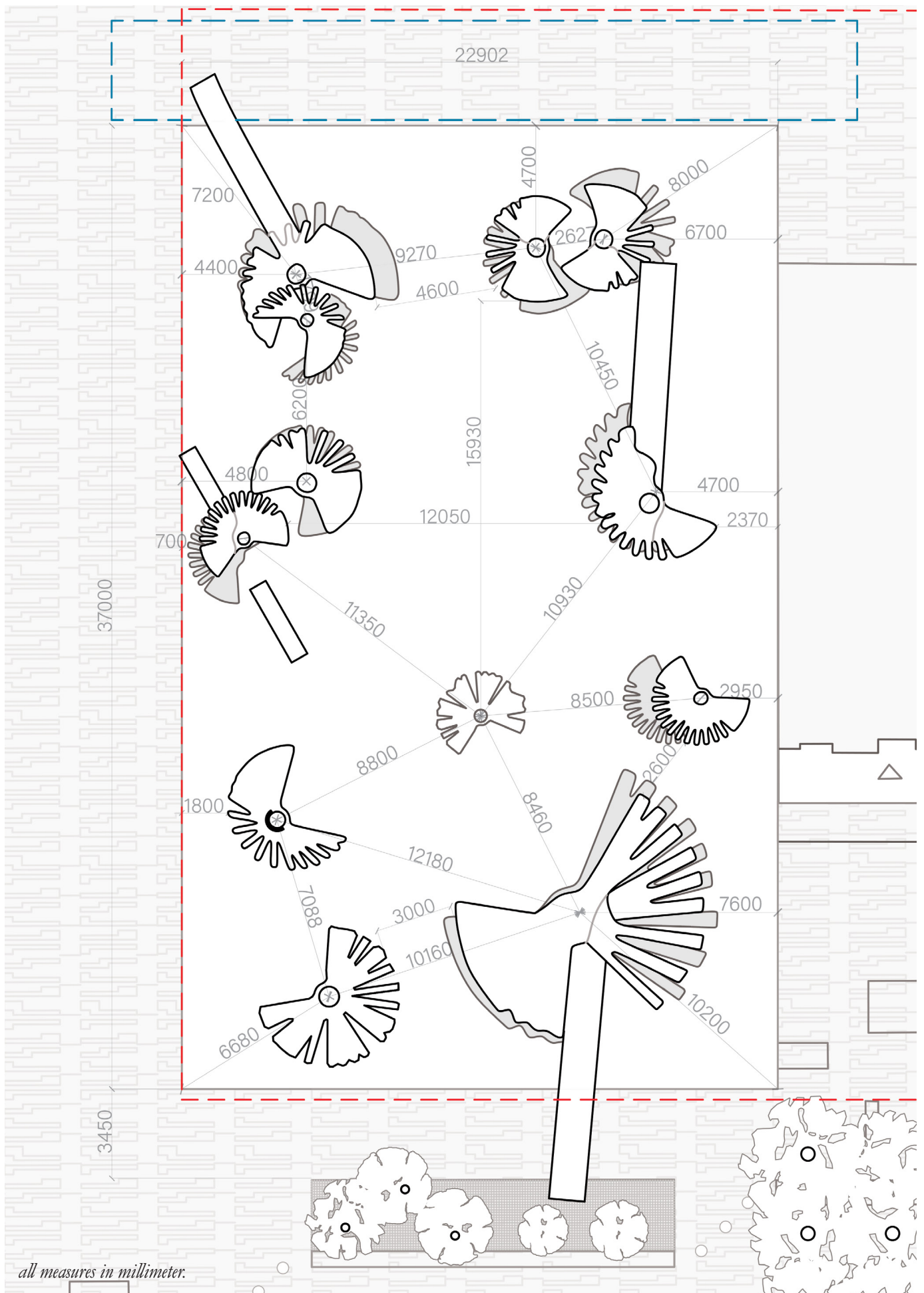

Image: All Elevated Metal & Concrete Bird-Clocks, Marble Stele & Aluminium Time Arcs

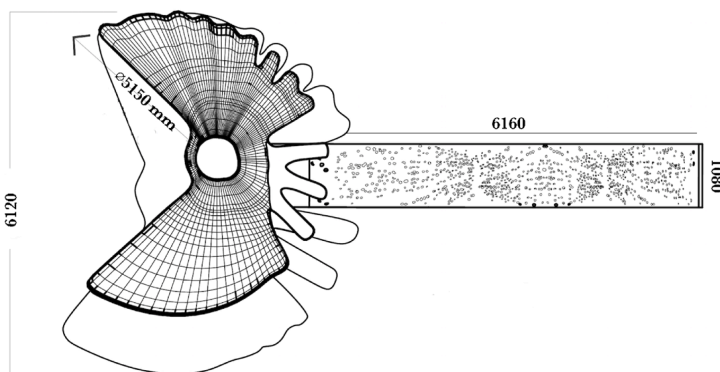

Image: Detail, Bird Clock & Time Arc with Jaali perforations.

Image: Ochre Imprints

Image: Illuminated Memory Lines

Image: Concrete Ground

Constituents

- Twelve (12) bird-clocks, of varying heights (from flush on the ground to rising as high as 6 meters.)

- Seven bird-clocks, made of concrete and metal, are elevated, with rounded edges, suitable for sitting on.

- Two bird-clocks are concrete imprints on ground - one is flat, and the other rises to sitting elevation.

- All the bird-clocks have a shadow-imprint. The colours of the shadows are inspired by the colours of the flowers offered all over by people the day after. The shadow, therefore, of the day before.

- Four bird-clocks have soaring arcs, the longest of which is 7 metres, and the shortest is 3.5 metres. Together, they make bird-dive trajectories in space.

- The arcs are made of laser-cut aluminium.

- Eleven bird-clock forms are made of concrete, steel, as well as concrete + steel.

- The Name-Stele is a convex, curving column, 4 metres high, carved out of Norwegian marble. It is embedded within a marble bird-clock form.

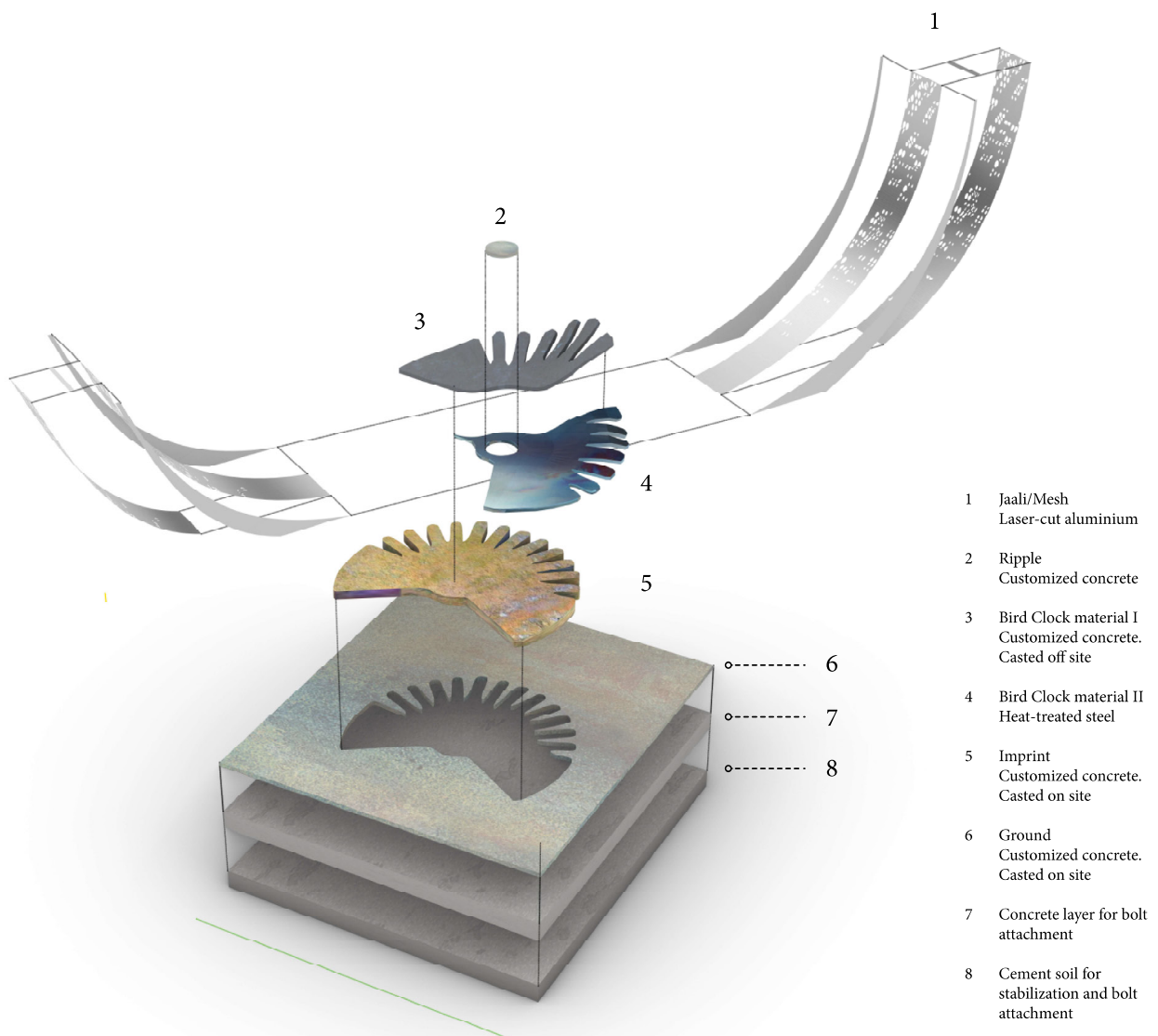
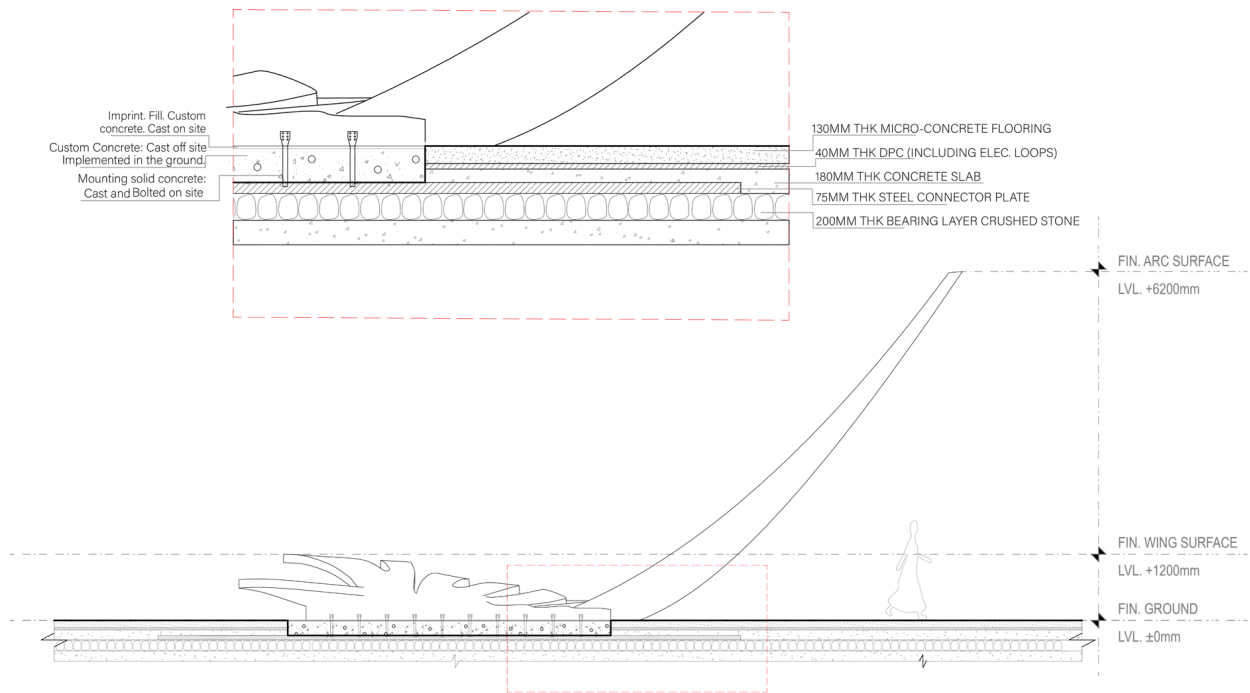
- The arcs, and the marble stele, are illuminated with light fixtures. In the arcs, there are sensors that control the coming on of light when day falls.

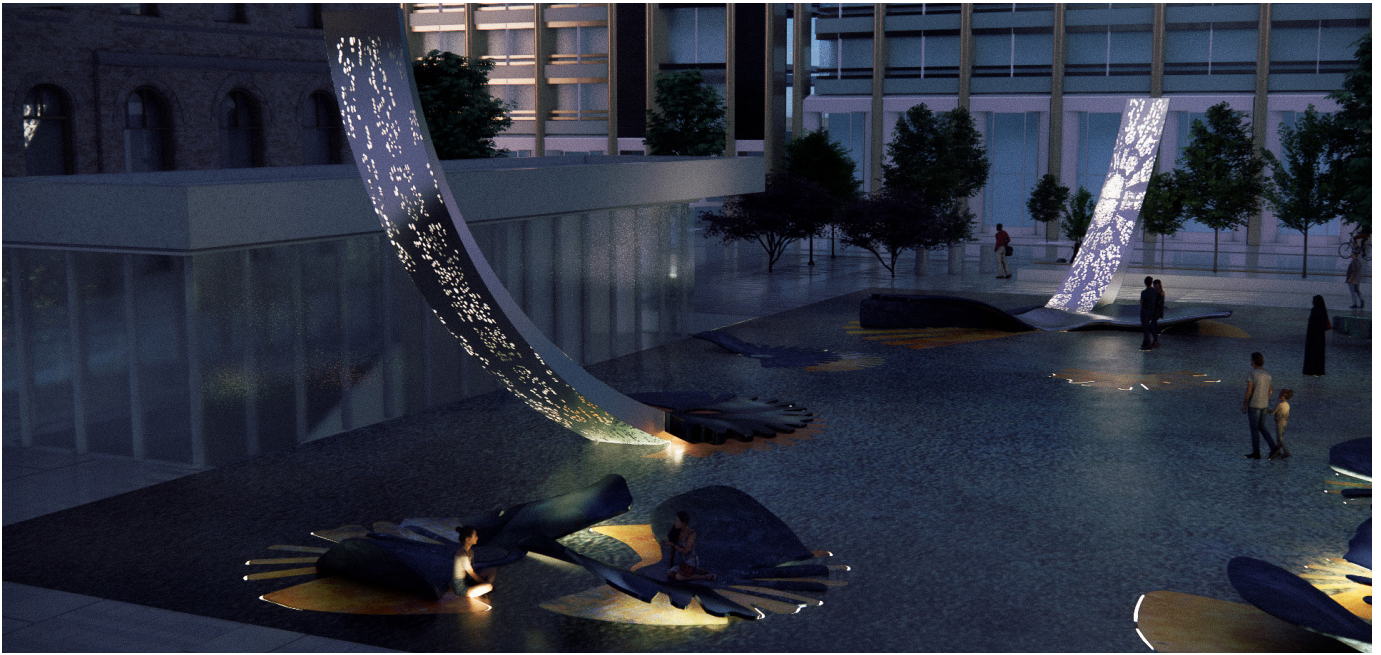
- The ground is made of concrete in ochres and blues, and will be richly textured.

- There are 77 markings of light on the ground, echoing the bird-forms: one each for a life lost on the 22nd of July

- The descent and rise of the arcs 'meets' underground in the 22nd July Memorial Centre in a gentle curve, suspended from the ceiling, made of a flexible LED mesh. This will have animation which uses nature metaphors, including tide and weather patterns.

- Materials are treated concrete, heat-treated burnished steel, laser-cut aluminium, translucent marble, LED module and illumination.

Vedlegg: Jurybegrunnelse konkurransetrinn 1

Innhold

Innledning	s. 74
------------	-------

Om juryens arbeid	s. 75
-------------------	-------

Juryvurdering og beslutning	s. 76
-----------------------------	-------

Matias Faldbakken <i>En opprettholdelse</i>	s. 77
---	-------

Henning Sunde, Hanne Tyrmi og Rainer Stange <i>En minnelund for 22. juli</i>	s. 78
--	-------

Raqs Media Collective <i>22. July National Memorial</i>	s. 79
---	-------

Mål, føringer, krav og hensyn	s. 80
-------------------------------	-------

Mål og føringer for minnestedet	s. 80
---------------------------------	-------

Krav minnestedet må oppfylle	s. 80
------------------------------	-------

Andre viktige hensyn som vil vektlegges	s. 81
---	-------

Omtale av øvrige 7 skisseforslag	s. 82
----------------------------------	-------

A K Dolven og Cathrine Vigander <i>Plassen og Solen</i>	s. 82
---	-------

Merete Røstad og Jad El Khoury <i>Fold</i>	s. 82
--	-------

Marianne Heier <i>Jord</i>	s. 83
----------------------------	-------

Anna Daniell <i>En varde for våre barn</i>	s. 84
--	-------

Beate Hølmebakk og Per Tamsen <i>22. juli plassen</i>	s. 84
---	-------

Sumayya Vally og Suzanne Lacy <i>22 July Memorial</i>	s. 85
---	-------

Kjetil Trædal Thorsen og Jorunn Sannes <i>Nasjonalt minnested etter 22. juli</i>	s. 86
--	-------

Innledning

KORO har fått i oppdrag fra Digitaliserings- og forvaltingsdepartementet (DFD) å utvikle et forprosjekt for permanent nasjonalt minnested med sikte på å etablere dette i regjeringskvartalet. Oppdraget gjennomføres som en kunstkonkurranse med åpen prekvalifisering og påfølgende lukket konkurranse i to trinn.

I dette dokumentet redegjøres det for juryens vurdering og beslutning om hvilke tre deltagere som inviteres til konkurransens trinn 2 og juryens råd om videreutvikling av de tre forslagene. Rapporten inneholder også juryens omtale av de øvrige 7 skisseforslagene til et nasjonalt minnested.

Utvelgelsen er gjort av en tverrfaglig jury som består av:

- Marianne Borgen (juryleder, f.1951), tidligere ordfører i Oslo (2015-2023)
- Mohamed Abdi (f.1986), lærer og skribent
- Regitze Schäffer Botnen (f.1994), sentralstyremedlem i Støttegruppen for 22.juli
- Mathias Danbolt (f.1983), professor ved Københavns universitet
- Lena Fahre (f.1968), direktør for 22.juli-senteret
- Ingeborg Hjorth (f.1977), faglig leder på Falstadsenteret
- Nora Ceciliedatter Nerdrum (f.1978), seksjonsleder / kurator i KORO
- Camille Norment (f.1970), kunstner
- Øystein Rø (f. 1978), arkitekt og partner i Transborder Studio (fra april 2024)
- Trude Schjelderup Iversen (f.1974), seniorkurator i KORO
- Fabian Wahl Sandvold (f. 2000), sentralstyremedlem i AUF

Om juryens arbeid

Juryens oppgave er å beslutte hvilket forslag til nasjonalt minneste etter 22. juli som skal realiseres, herunder også en trinnvis utvelgelse av kandidater.

Konkurransen om det nasjonale minneste i regjeringskvartalet gjennomføres med en særlig vekt på åpenhet og involvering underveis. Det er verdifullt at juryen er kjent med de direkte berørtes, fremtidige brukeres og det øvrige samfunnets reaksjoner på forslagene.

I desember 2023 valgte juryen ut ti deltagere blant 220 søkere, som ble invitert til å utarbeide skisseforslag til et nasjonalt minneste etter 22. juli. De ti deltagerne leverte sine forslag 31. mai 2024, og presenterte disse på et åpent seminar på Nasjonalmuseet 6. juni. Innlevert materiale og opptak av seminaret er tilgjengelig på koro.no.

Juryen var samlet til en første gjennomgang 7. juni. I møtet gikk juryen gjennom alle forslagene og kom med spørsmål til KORO's prosjektorganisasjon.

Det har blitt publisert totalt 23 avis-/nettartikler om forslagene og disse er delt med juryen. Artiklene har bidratt til å spre informasjon om forslagene, men også til å vise reaksjoner de ulike forslagene vekker i ulike fagfelt og samfunnet ellers.

KORO's prosjektorganisasjon har etter 6. juni hatt møter med representanter fra 22. juli- senteret, støttegruppen 22. juli, departementsansatte, Statsbygg og AUF, og innspill fra disse miljøene er formidlet til juryen.

KORO har fått et fåtall skriftlige innspill fra enkeltpersoner, og disse er delt med juryen.

Juryen kunne stille deltagerne utdypende spørsmål, og inviterte seks av deltagerne til en samtale. Samtalen foregikk digitalt og har utfylt det innleverte og presenterte materialet.

Det er lagt opp til åpenhet og diskusjon, og juryen er kjent med reaksjoner på de 10 forslagene. Juryen er dog suveren i sin beslutning om hvilke tre forslag som skal videreutvikles.

Juryeringen av forslagene er basert på juryens helhetlige kompetanse, erfaringer og faglige skjønn, medlemmenes individuelle vurdering og åpen, felles drøfting i juryens møter.

Juryvurdering og beslutning

Samtlige deltagere har levert skisseforslag i tråd med konkurranseprogram og krav til leveranse. Alle de 10 forslagene anses å være relevante og meningsfulle forslag til svar på hva et minneste av vår tid kan være. De ti forslagene har svært ulik karakter og vurderes sammen å ha utvidet forståelsen for hvordan oppdraget kan utføres. Flere av deltagerne har også konkrete tanker om hvordan det prosessuelle og relasjonelle kan inngå som en del av minneste.

Juryen er grepet av deltagerne engasjement, oppriktighet og ydmyke tilnærming til oppgaven. Å høre de ulike kunstnerne/arkitektene selv legge fram sine forslag var av stor betydning, og ga et unikt innblikk i en prosess som var underveis.

Juryen har evaluert alle forslagene grundig og har hatt meningsfulle samtaler i flere jurymøter. Nivået på bidragene gjorde det krevende å fatte en endelig beslutning.

Juryen har etter en samlet vurdering besluttet å velge følgende forslag til konkurransens trinn 2:

- Matias Faldbakken, *En opprettholdelse*
- Henning Sunde, Hanne Tyrmi og Rainer Stange, *En minnelund for 22. juli*
- Raqs Media Collective, *22 July national memorial*

Listen er ikke rangert.

På hver sin unike måte, reflekterer de tre forslagene over tapet av ofrene og sorgen som følger med å leve videre uten dem, men også at 22. juli var et villet politisk angrep som vi i dag lever med konsekvensene av. Juryen har tro på at de tre forslagene samlet sett, og på hver sin måte vil utvikles videre til meningsfulle og gode svar på oppgaven om et nasjonalt minneste etter 22. juli.

Proessen videre, og konkurransetrinn 2 innebærer samspill med viktige bruker- og fagmiljøer, slik at deltagerne kan videreutvikle sine forslag med kunnskap og innspill. Juryen håper mange vil delta i samtalen om hvordan det best gjøres. Juryens vurdering av hvert av forslagene er gitt nedenfor. Her framgår også juryens råd om videreutvikling.

Beslutningen er tatt på grunnlag av kriteriene slik de er gitt i konkurransen og forankret i juryens helhetlige kompetanse, erfaring og faglige skjønn. Juryens beslutning er fattet i tråd med juryens mandat og regelverk og er å betrakte som endelig.

Matias Faldbakken

En opprettholdelse

Faldbakkens forslag til minneste kommer med en sterk fortelling om dannelsen av våre verdier – nåværende, historiske og fremtidige, og de strukturene vi bygger for å ivareta, bære og forhandle disse verdiene.

Stålriggen, lik den som ble brukt for å holde Picassos Fiskerne da denne ble flyttet fra Y-blokka, gir en sterk referanse til regjeringskvartalet som åsted. Mosaikken med motivet av gluttsnipa i riggen tematiserer på monumentalt vis det skjøre, unnselige og uunnværlige, og blir samtidig et vindu til Utøya.

Torgskulpturen Faldbakken foreslår som minneste En opprettholdelse er et bud på forventninger om å vekke engasjement og undersøke sporene av våre kollektive forhandlinger og dannelsen av mening.

Forslaget er dypt stedsspesifikt og reforhandler ideene rundt og funksjonene til både monument og minneste. Forslaget stiller spørsmålet om hva et kunstverk i form av en torgskulptur kan bidra med, og hva Faldbakken som kunstner kan tilføre; kan den kunstneriske ideen i dette forslaget oppfylle forpliktelsene et minneste krever?

I stedet for å svare til forventningene er dette et forslag som tilbyr noe annet. Det utfordrer – på klassisk kunstnerisk vis – våre ideer om hva et minneste kan være og sier: Dette vil fylle noen (andre) behov på en meningsfull måte. Det er grunn til å tro at forslaget vil vekke engasjement, interesse og undring. Det er umiddelbart og kraftfullt, med en ungdommelig radikalitet som står i kontrast til omgivelsene. Forslaget kan også forstås som en påminnelse om den evige jobben og ansvaret det er å ta vare på demokratiet, og opprettholde demokratisk motstandskraft.

Råd om videreutvikling

Faldbakken utforsker ulike motiver for bildet i riggen, og presenterer både glass og mosaikk som mulig materiale. Juryen har særlig tro på retningen som pekes ut med motivet gluttsnipa og teknikken mosaikk, som begge tilfører verket meningsdybde. Juryen anbefaler at denne utforskningen skjer i dialog med involverte, slik han selv foreslår. Dette gjelder også innplassering av navnene til ofrene.

Sentrale spørsmål for videreutviklingen dreier seg om torgskulpturens plassering, dens samspill med omgivelsene, og utformingen av selve «torget» eller plassen. I videreutviklingen bør det også framgå tydeligere hvordan minneste vil kunne brukes og stedet oppleves; av ulike typer besøkende både på hverdager og ved seremonier.

Henning Sunde, Hanne Tyrmi og Rainer Stange *En minnelund for 22. juli*

En minnelund for 22. juli er et velkomponert og helhetlig minnesteidsforslag som svarer direkte på forventninger og forpliktelser formulert i konkurranse-utlysningen. Tyrmis skulpturkonstellasjon av avkappede trær i bronse, utgjør sammen med asal og rognetrær i menneskehøyde, en minnelund eller en lysning man kan gå inn i. Både bronseskulpturene og trærne vil oppleves forskjellig i løpet av døgnet og gjennom årstidene. Sammen utgjør disse variasjonene og elementene en totalstruktur som utgjør minnesteidet.

Terrorangrepet, eller rettere, terrorangrepets konsekvenser (avbrutte liv, avbrutte univers) omkranses av symboler på liv, vekst, men også heling, sorg og kontemplasjon. Det vonde, harde og vakre utgjør til sammen et svar på et samfunnsmessig behov; Hvordan snakke sant, hvordan leve videre, ved å huske, ved å ikke glemme? Minnelunden gir et bud på lindring, et bidrag til at sorgen og tapet skal kunne bæres.

Tapserfaringen underkjennes imidlertid ikke, og forsterkes om vinteren. Den lindres om våren og sommeren når bladene på trærne vokser fram og artikulerer håpet og nye begynnelse. Et sterkt forslag for den individuelle erfaringen av 22. juli.

Stubbeskulpturen i bronse med navnene på de drepte ofrene utgjør en taktil og bastant erfaring, der navnene inngår som et meningsbærende element i helheten på en svært god måte.

Forslaget forener kunst og landskapsarkitektur i et vellykket samspill, og er et godt eksempel på hva ulike fagtradisjoner (og sterke fagpersoner derfra) kan skape sammen.

Råd om videreutvikling.

I videreutviklingen av forslaget oppfordres gruppen til å nærmere utforske det politiske aspektet ved 22. juli: årsaker til terroren og verdier som ble angrepet. Sunde, Tyrmi og Stange beskriver lyktetenneren som en metafor for samspill og medvirkning. Juryen er interessert i å se gruppa videreutvikle ideer om samarbeid med 22. juli-senteret, og andre former for ritualer eller handling med potensial til å skape eierskap og deltagelse. Kanskje er det også her den politiske dimensjonen kan favnes ytterligere?

Mulighetene for bruk av plassen, av ulike typer besøkende, ved hverdag og i forbindelse med ulike markeringer, året rundt, ved ferdigstilling og over tid, er viktige perspektiver som bør belyses ytterligere i videreutviklingen av forslaget.

Raqs Media Collective

22. July National Memorial

Monumenter og minnesteder legger ofte til rette for *stillhet*, som en nødvendig forutsetning for kontemplasjon, refleksjon og sorgbearbeidelse. Dette minnstedsforslaget har en annen tilnærming. Terrorangrepet var i seg selv et forsøk på å stilne stemmene til engasjert ungdom og den daglige utøvelsen av politiske prosesser.

Ved å gjøre tiden selv til et materiale for å minnes, foreslår Raqs en komposisjon av skulpturer bestående av såkalte *fugleklokker* (*bird-clocks*). Skulpturene gis ulike utforminger og funksjoner, men er basert på den samme estetiske forbindelsen til urverk og vingespennet til en fugl. Urverket er en konkret referanse til klokka som hang i Møllergata 19 og ble fysisk ødelagt 22. juli 2011. Vingespennet er inspirert av Fossekallen, Norges nasjonalfugl, og komposisjonen som helhet har referanser til det persiske diktet/eposet *Fuglenes forsamling*.

Fugleklokkene som skal utgjøre skulpturene på plassen, danner en oase som skal gi rom for samtaler, samlinger og interaksjoner, taler og seremonier. Forslaget har en scenografi som kan gi assosiasjoner til kaos og ødelagte strukturer, og kan utfordre våre forventninger til estetikk, materialvalg og varighet.

Gruppen har vært interessert i å undersøke 22. juli som en internasjonal hendelse. Forslaget er sterkt og emosjonelt engasjerende, på både et personlig og politisk nivå.

Råd om videreutvikling

Forslaget til Raqs Media Collective er noe mer skissepreget enn de øvrige to. Dette er i tråd med konkurransens karakter og invitasjonen til å levere skisseforslag som kan videreutvikles. Det innebærer samtidig at juryen har mindre konkret materiale å forholde seg til.

I den videre utviklingen blir det sentralt at gruppen utforsker materialitet, utforming og antall elementer, og vurderer disse opp mot forventninger og krav om uttrykk, varighet over tid og bestandighet gjennom året. Bruk av teknologiske elementer må særlig vurderes grundig. Juryen ønsker også at gruppen undersøker nærmere hvordan minnstedet kan knyttes sammen med 22. juli- senterets program og formidling.

I tillegg ønsker juryen at gruppen utforsker hvordan plassen også kan svare til behovet for minnemarkeringer og seremonier, kontemplasjon og ro.

Mål, føringer, krav og hensyn

Mål, føringer, krav og hensyn for minnesteedet er vektlagt av juryen ved vurdering av de 10 forslagene og ved utvelgelse av 3 skisseforslag. De vil legges til grunn for videreutviklingen av de 3 forslagene, og skal vektlegges av juryen når de i neste omgang skal velge et vinnerforslag.

Mål og føringer for minnesteedet:

Overordnet mål

Det nasjonale minnesteedet etter terrorangrepene i regjeringskvartalet og på Utøya 22. juli 2011 er et betydningsfullt sted å samles, minnes og reflektere for oss som samfunn, for alle berørte, og for de som mistet sine nære.

Følgende føringer utdyper det overordnede målet, og legges til grunn for arbeidet:

- Minnesteedet har kunstnerisk integritet, høy kvalitet og er et bidrag til hvordan vi minnes og reflekterer over 22. juli, nå og i fremtiden.
- Minnesteedet bidrar til refleksjon over årsaker og konsekvenser av terrorangrepene, og verdiene som ble angrepet 22. juli.
- Minnesteedet bidrar til et varig minne om dem som ble drept eller skadet.
- Det nasjonale minnesteedet er for alle: etterlatte, overlevende, frivillige, hjelpemannskaper, de som mistet gode venner, kollegaer eller en trygg arbeidsplass, oss som samfunn og individer, nåværende og framtidige generasjoner.
- Sammen med læringssentrene arbeid, forskning og skoleverk, det politiske apparatet og den kritiske offentligheten, inngår minnesteedet i samfunnets kontinuerlige arbeid med å hindre lignende angrep og motvirke tankegodset som ligger til grunn.
- Prosessen fram til endelig utforming er en del av samfunnets forvaltning og forhandling om minnet etter 22. juli. En inkluderende og involverende prosess med rom for reaksjoner og offentlig samtale vektlegges som en vesentlig del av arbeidet.

Krav minnesteedet må oppfylle

Minnesteedet må oppfylle følgende fysiske krav.

1. Minnesteedet må utformes slik at det kan holdes markeringer og seremonier der.

Det er etablert en tradisjon med markeringer ved årsdagene for terrorangrepene. Markeringene samler flere hundre mennesker i regjeringskvartalet med taler, navneopplesning og kransnedleggelse. Markeringene fra regjeringskvartalet har vært TV-overført, mens arrangementet på Utøya gjerne har vært lukket for presse. Det er forventet at denne tradisjonen kan fortsette, og at det nye minnesteedet skal romme slike tilstelninger.

Det midlertidige minneste­det i regjeringskvartalet brukes også ved andre markeringer, i forbindelse med terrorangrep andre steder, ved statsbesøk og lignende offisielle anledninger.

Behovet for seremonier og markeringer kan endre seg. Skisseforslagene og juryens vurdering av disse bør romme en refleksjon over bruk, ritualer og minnearbeid og ha en åpenhet for at dette også kan endre seg over tid.

2. Minneste­det må være tilgjengelig for alle døgnet rundt.

Et nasjonalt minneste­det har staten som avsender og samfunnet som mottager. Minneste­det må kunne oppleves av alle, uavhengig av funksjonsevne, til alle døgnetts tider, og året rundt.

3. Navn på dem som ble drept i regjeringskvartalet og på Utøya, skal framgå.

77 mennesker ble drept i terrorangrepene, og navn på disse skal inngå som en del av minneste­det. Navn vekker empati og nærhet til konsekvensene og tapene, og det er mange måter å inkludere dem på. Hvordan minneste­det ellers artikulerer skadeomfanget og konsekvensene av terrorangrepene, vil være en del av bevarelsen på konkurransen og skisseforslagene som leveres. Bruk av navn skal godkjennes av pårørende. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet vil innhente samtykke.

Andre viktige hensyn som vil vektlegges

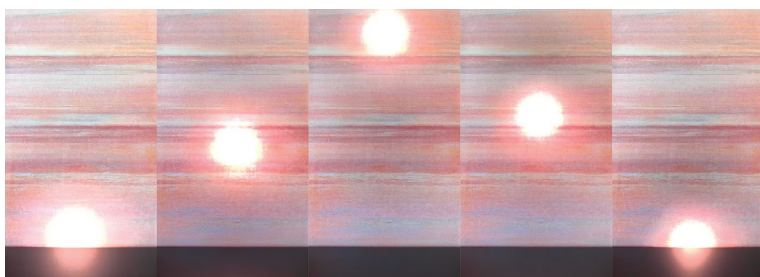
- Kontekst og stedsforståelse: Minneste­dets plassering innebærer at flere hensyn må ivaretas. Minneste­det skal legge til rette for daglige besøk, seremonier og minnemarkeringer, og samtidig inngå i et aktivt regjeringskvartal med sine daglige funksjoner, ansattes arbeidshverdag og et større minne- og bylandskap.
- Tid: Minneste­dets funksjon og mening kan og vil endre seg over tid. Forslagene må reflektere over tidsaspektet. Dette gjelder både materialers varighet og endring, men også mulige meningsforskyvninger som vil oppstå over tid i den gitte konteksten.
- Gjennomførbarhet: Minneste­dets utforming må forholde seg til de fysiske forutsetningene på stedet og være mulig å realisere. Fysiske forutsetninger framgår her, i vedlegg og vil kommuniseres i oppstarts samlingen. Gjennomførbarhet vil vurderes og optimaliseres i konkurransens trinn 2 med bistand fra Statsbygg.
- Kostnader: Forslagene må være mulig å realisere innenfor den økonomiske rammen som besluttet. Det vil bli utarbeidet budsjett i trinn to av konkurransen.

Omtale av øvrige 7 skisseforslag

A K Dolven og Cathrine Vigander

Plassen og Solen

Forslaget *Solen og plassen* kombinerer sterke visuelle grep som har en direkte forbindelse til dagen terrorhandlingen fant sted. Den vertikale solskulpturen i fauskemarmor inviterer til kontemplasjon og sorgarbeid, mens plassen rundt, preget inn av spor etter flukt, minnes dagen, frykten, kaoset; selve terrorhandlingens konsekvenser og brutalitet.

Disse to hovedkomponentene svarer til forventningene og forpliktelsene (formelle og uformelle) et minneste kan sies å ha; å minnes, å forstå, å leve videre.

Sporene på plassen innebærer involvering av etterlatte og berørte på et gjennomtenkt nivå. Involveringen blir her til en form, ikke bare en prosess, slik at en kan si at medskapning finner sted. Dette avhenger av at denne prosessen forvaltes på en meningsfull måte.

Solskulpturen virker ulikt til ulike tider på døgnet og ulike årstider. Å tilføre minneste et tiltalende lyselement – det interessante og dels selvmotsigende i en lysende stein – fremstår som et godt valg. Solen som motiv er symboltung i norsk kunsthistorie, men ulike opplevelser og konnotasjoner knytter seg også til solen. De to hovedkomponentene i *Solen og plassen* har ulike utfordringer for å lykkes; solskulpturen må oppfattes sentral nok til at den ikke drukner i arkitekturen og omgivelsene rundt. Plassen må oppfattes som tydelig nok år etter år, noe som krever et bearbeidet uttrykk som står seg over tid.

Minnestedsforslaget har en neddempet, estetisk tiltalende form.

Merete Røstad og Jad El Khoury

Fold

Fold er et gjennomarbeidet og komplekst forslag til minneste som tar forventningene til en meningsfull sammenheng mellom stedet og 22. juli-senteret på største alvor.

Forslaget tar tak i 22 juli-senterets inngangsparti som fysisk utgangspunkt og lager en struktur og estetisk form over, ved siden av og omkring senterets inngangspaviljong. Det forholder seg også aktivt til 22. juli-senterets innhold. Ved å smelte sammen minneste og inngang dannes en tydelig og uventet form som atskiller seg fra resten av arkitekturen. Samtidig viskes forskjellen mellom minneste og inngangspaviljong bort. Formen vil

oppleves som inngangen og inviterer til videre utforskning og besøk av 22. juli-senteret.

Mellomrommet ved inngangen er tenkt som et kontemplativt sted og vil oppleves som en parallell, og kanskje en fordobling av minnerommet på innsiden.

Det foreslåtte minnesteedet presenteres som et blankt ark som skal fylles med innhold. Oversiden av folden henspiller til bakken på Utøya, både i form og funksjon. Bakken, vendt mot høyblokka tenkes som samlings- og bruks- sted, og sted for skiftende program. Forslaget innebærer dermed at noen tar ansvar og fyller stedet med innhold.

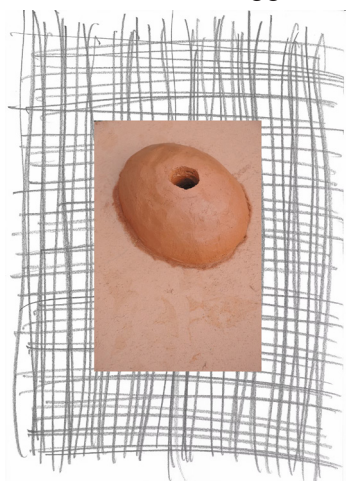
Forslaget er konseptuelt godt formulert, og det presenteres en overordnet programmering.

Marianne Heier

Jord

Minnestedsforslaget er delt i to funksjoner: En bygning/struktur som skal fungere som arbeidssted for jordmødre og en utside i form av en offentlig tilgjengelig hage. Utsiden tar opp i seg elementer som stier, benker, plantevekster og plass til navnene til de drepte ofrene for terroren. Det totale anlegget er vinklet for å bryte med grid-arkitekturen i omgivelsene rundt.

Vinklingen skal følge naturens sykliske aksesystem.

En viktig intensjon med forslaget er å «ikke måle krefter» med terroren, men å foreslå et uavhengig utgangspunkt; *livet*, det terroristen ville slukke. Uteanlegget skal bestå av pionervekster som bringebær, men også kamille, ringblomst og solhatt, plantet i jorden fra komposten etter rosetogene. Der denne delen legger vekt på kontemplasjon og rom for sorgbearbeiding, er delen som består av bygningen preget av en politisk motivert struktur og praksis; utøvelsen av jordmoryrket. Heier fordyper med dette minnesteedet med en aktivistisk og politisk del. Til sammen skal det tilby rom for kontemplasjon, rom for å tenke, ikke glemme, men også å handle.

Forslaget skaper friksjon ved å gi fysisk rom for en konkret yrkesgruppe. For Heier representerer jordmoren, som figur og symbol livet; det sårbare og livsfarlige ved å føde og bli født. Men også kunnskapen og kunnskapspraksisen rundt denne erfaringen som vi alle deler.

Forslaget er et kunstnerisk sterkt bidrag, som utfordrer ideen om hva et minneste kan være. Det svarer på en generell kritikk til at minnesteeder ofte vektlegger sorgbearbeiding og ikke virker mobiliserende mot krefter som lå til grunn for terroren.

Anna Daniell

En varde for våre barn

Forslaget er en utforskning av hvordan minnstedet kan ta opp i seg ulike former for samskaping og kollektivitet. Minnstedsforslaget har en stram grunnidé rundt *varde* som komposisjon av sammenstilte, ulike, individuelle biter som understøtter hverandre. Varden som idé knyttes også til varsling, oppmerksomhet og samspill rundt beskyttelse, noe som kjennes som relevant.

Daniell mobiliserer med dette forslaget engasjement og gir plass til samskaping og deltagelse. Samtidig er det en estetisk styrt prosess der Daniells skulpturpraksis vil prege prosessen og resultatet: et kunstnerisk, særegent uttrykk preget av lekenhet, humor, menneskelighet og farger. Forslaget, slik det er vist utfordrer en etablert estetikk og dermed kanskje også forventninger til minnstedet. Dette er en tematikk Daniell er svært bevisst og reflekterer over i sitt forslag.

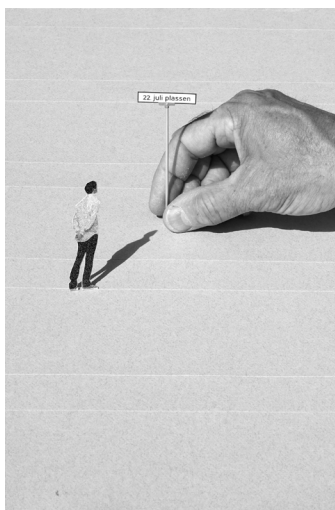
Det er grunn til å tro at minnstedsforslaget ville vakt interesse gjennom samskapningen, og utøvelsen av de demokratiske verdiene det innebærer å spørre 77 kunstnere fra ulike felt om å bidra. Å også involvere direkte berørte i deltagelse og samskaping ville trolig svart på forventninger og ønsker.

Forslaget utfordrer ideen om hva et vellykket minnsted kan være på en interessant måte og utgjør et helhetlig, mangfoldig kunstnerisk landskap med et underfundig estetisk uttrykk.

Beate Hølmebakk og Per Tamsen

22. juli plassen

Forslaget *22. juli plassen* er basert på et premiss om at samtalen som metode for å håndtere problemstillinger i kjølvannet av 22. juli, forutsetter deltagelse og at alle høres.

Forslaget er dermed et direkte formmessig svar på samtidige forventninger om hva et minnsted kan gjøre, ikke bare være.

Omdøpingen av deler av plassen til *22. juli plassen* er en gest for å hindre glemsel og sikre fortellingen om angrepet. Et effektivt grep som svarer til forventninger om å «ikke glemme».

Bronsesirkelen har et indre rom der en skoleklasse kan samle seg og hvor utformingen demper lyder utenfra, samtidig som den tillater at enhver som snakker innefra vil kunne høres godt. Den sirkulære formen bryter med de rette vinklene i området, og lager en god kontrast.

Som skulpturell form står den nærmest litt naken på den store plassen, helt etter intensjonen til arkitektene. Mønsteret i bygulvet bearbejdes slik at det forsterker formen og tydeliggjør funksjonen som minnested.

«Tale og lytte-skulpturen», omdøpingen av plassen, og endringen av bygulvet tenkes å bidra meningsfullt, og gi rom for den demokratiske samtalen som må finne sted. Samtidig er sårbarheten i verket at det må fylles med mening: programmeringen er åpen, og det er vi som må gjøre jobben: holde samtalen i live. Forslaget er konseptuelt sterkt, og med et tydelig budskap.

Sumayya Vally og Suzanne Lacy *22 July Memorial*

Forslaget tar utgangspunkt i en forståelse for at Utøya i dag fungerer som et vellykket minnested, ved at stedet kombinerer en læringsarena, ivaretagelse av et åsted og den politiske aktiviteten som ble angrepet den 22. juli 2011.

The Scaffold er en struktur som skal fasilitere en programmert aktivitet og deltagelse. Det foreslås et årlig ungdomsledet kunstprosjekt som skal utvikle og understøtte demokratisk deltagelse og engasjement.

Bestående av ulike elementer, tenkes *stillaset* som uferdig og åpent, og henter inspirasjon fra en Luovvi, en samisk arkitektonisk struktur for å lagre mat, stående på et reisverk. Reisverket eller stillaset skal ha ulike nivåer og romme ulike aktiviteter. De spredte bestanddelene av

stillashagen vil være satellitter som både sprer og samler. Med dyrking, levende vekster og vegetasjon som et viktig materiale vil forslaget endre karakter gjennom året.

The Scaffold vil kreve en omfattende lokal ivaretagelse for å lykkes. Kunstnerne vektlegger selv at programmeringen må være lokalt forankret for å lykkes og det er strukturene som i seg selv skal fasilitere disse aktivitetene som utgjør dette forslaget.

Forslaget har en viktig flerkulturell og inkluderende dimensjon der det inviteres til deltagelse.

Kjetil Trædal Thorsen og Jorunn Sannes
Nasjonalt minnested etter 22. juli

Forslaget tar utgangspunkt i at en skulptur kan utgjøre et sted; et minnested. Halv-kulen som form, danner utgangspunktet for å tegne om inngangspaviljongen til 22. juli-senteret ved å plassere en hul halvkule som tak eller hvelv over inngangspartiet, og den andre halvkulen, liggende, som en inviterende skålskulptur til å tre inn i.

Forslaget innebærer at minnested og inngang til 22. juli- senteret knyttes mer sammen. Hvelvet over inngangspartiet til 22. juli-senteret, konsentrerer opplevelsen av minnested og læringssenter og binder sammen disse to elementene gjennom en estetisk form. Hvelvet kan også ses på som en beskyttende form.

Ved å tre inn i skålen, oppheves den orienteringen som vertikaliteten på bakken sikrer, og arkitekturen rundt og himmelen blir nye orienteringspunkt. Å tre inn i skålen er også noe skoleklasser som besøker 22. juli-senteret kunne avsluttet besøket med. Skålen kan gi en opplevelse som sitter i, og huskes i kroppen og slik bidra til at minnestedsforventninger innfris. Forslaget tar høyde for opplevelsen gjennom årstidene og lyssetting gjennom døgnet.

Skål-/hvelv-skulpturen er på den ene siden en generell og universell form, men som gjennom størrelse og skala vil være iøynefallende og interesseskapende.

Forslaget knytter det å minne og å lære uløselig sammen gjennom en sterk form.

ROK

For information
in English

